België - Belgique
P.B.-P.P.
2000 Antwerpen 1
BC 9497

PERIODIEK

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET VLAAMS GENEESKUNDIGENVERBOND



Andreas Vesalius

69ste jaargang | Okt – Nov - Dec 2014 | Nr. 4

P006193

AFGIFTEKANTOOR: 2000 ANTWERPEN 1

verantwoordelijke uitgever: Dr. J. Van Meirhaeghe

Inhoud

VOORWOORD (J. Dockx) **3**
GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE (J. Dockx) **4**
- ANDREAS VESALIUS (DEEL II) 4

BALANS (E. Ponette) **6**
FORUM **10**
- TEKORT AAN STAGEPLAATSEN VOOR ARTSEN-SPECIALISTEN? (W. Peetermans) 10
- HOE VLAAMS IS HET VLAAMSE REGEERAKKOORD? (B. Maddens) 11
- DE NEIGING TOT MACHTSAFSTAND IN VLAANDEREN (P.Hd. Jongbloet) 12

KORTE BERICHTEN **13**
VGV-MEDEDELINGEN **18**
- NIEUWJAARSCONCERT AKO 18
- STATUTAIRE ALGEMENE LEDENVERGADERING VGV 18

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING **19**
1. VOLK IN NOOD 19
2. NOODOPROEP EBOLA 19

VGV-CULTUUR **22**
- TENTOONSTELLINGEN (J. Dockx) 22
- VGV BEZOEKT (J. Dockx) 24
- VGV BEZOCHT (B. Garmyn) 24
- 80 JAAR NA DE DIEFSTAL VAN DE TWEE ZIJPANELEN UIT DE RETABEL VAN HET LAM GODS (A. Magnus) 25
- PROGRAMMA GASTHUISBERGLEZINGEN VESALIUS 2014 – Gewijzigd dd. 29-08-2014 26
- MUZIEK BIJ DE GODEN IN PARIJS! (L. Schaeverbeke) 27
- BOEKBESPREKINGEN 27
- UIT DE DISCOTHEEK (E. Baert-Van den Eynde) 29

IN MEMORIAM **31**
- In memoriam Mevrouw Lynn De Baets 31
- In memoriam Dr. Pieter Pas 31
- In memoriam Prof. Dr. Ephrem Eggermont 32

HOMO LUDENS **33**
- KRUISWOORDRAADSEL 33
- HEKELLIED* 33

VVMV-Berichten: pag. 20-21.

RAAD VAN BESTUUR

Voorzitter: Dr. J. Dockx
Ondervoorzitter: Dr. R. Vermeulen*
Secretaris: Dr. B. Garmyn
Penningmeester: Dr. G. Debruyne
Cultuur: Dr. J. Dockx
Leden: Prof. Dr. D. Brutsaert, Prof. Dr. C. Geens, Dr. F. Goes, Dr. L. Ide, Dr. P. H. Jongbloet, Prof. Dr. E. Ponette*, Dr. D. Van de Voorde, Dr. L. Van Ermen, Dr. J. Van Meirhaeghe*, Dr. H. Verbrugge

* oud-voorzitter

RAAD VOOR ADVIES

Prof. Dr. R. Casteels, KU Leuven
Prof. Dr. D. De Looze, UGent
Prof. Dr. L. Denis, directeur Oncologisch Centrum Antwerpen
Prof. Dr. W. Dierick, UA
Prof. Dr. A. Dupont, decaan geneeskunde en farmacie, VUB
Prof. Dr. J. Peers, KU Leuven
Prof. Dr. P. Van Cauwenberge, voorzitter HoGent
Prof. Dr. Ph. Vandekerckhove, gedelegeerd bestuurder Rode Kruis Vlaanderen
Dr. R. Verhaert, V.V.K.

Uitgave van het VGV

Redactieraad: Prof. Dr. A. Baert, Dr. J. Dockx, Dr. C. Geens, Dr. J. Gyselinck, Dr. P.H. Jongbloet, Prof. Dr. E. Ponette, Dr. J. Van Meirhaeghe
Verantwoordelijke uitgever:
Dr. J. Van Meirhaeghe,
Koolkerkesteenweg 76, 8340 Oostkerke
Hoofdredacteur: Prof. Dr. E. Ponette,
Schoonzichtlaan 40, 3020 Winksele-Herent
en Dr. P.H. Jongbloet
De gepubliceerde bijdragen verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.
Drukkerij Jules De Winter,
Bisschoppenhoflaan 216, 2100 Deurne,
Tel. 03/232.20.22, Fax. 03/225.15.84

NOTEER NU REEDS IN UW AGENDA!

- VGV bezoekt op ***6 december 2014*** het Fin-de-Siècle museum te Brussel met een tentoonstelling over Constantin Meunier (zie p. 24)
- De Statutaire Algemene Ledenvergadering van het VGV gaat door op ***28 februari 2015*** te Averbode (zie p. 18)

UITGAVEN VGV

Autokenteken
- Decalco € 2.00,- + € 0.70,- Port
- Aluminium € 3.00,- + € 0.70,- Port

Fiscaal dagboek € 25.00,- + € 2.10,- Port

Lidgeld V.G.V.

Gewoon lid	€ 55.00
Tot 5 jaar na diploma	€ 25.00
Arts zonder praktijk	€ 25.00
Steunend lid	€ 75.00
Artsenkoppel	€ 60.00
Artsenkoppel (tot 5 jaar na diploma of zonder praktijk)	€ 30.00
Abonnement "Periodiek" voor niet leden	€ 20.00

KBC IBAN nr.: BE22 4073 0622 5147

Secretariaat V.G.V.: Ergo de Waellaan 3 – bus 14
2100 Deurne – Antwerpen - Tel: 03/322.28.50 – Fax: 03/322.45.14
e-post: info@vgv.be - webstek: www.vgv.be
Het secretariaat is open van maandag tot donderdag (9u-14u).

VOORWOORD

Vooraf doe ik om besparingsredenen nogmaals een dringende oproep om uw e-postadres door te geven aan het secretariaat info@vgv.be. Elke postzending kost het VGV vele honderden euro's. Het is vanzelfsprekend dat wie geen e-postadres heeft, de uitnodigingen op papier blijft ontvangen. Tevens zal het lidgeld licht omhoog gaan, maar ik verzeker u dat we bijzonder toekijken op de bestemming ervan.

Het symposium op 27 september over de schande van de internering en de toekomst van de forensische psychiatrie was bijzonder succesvol met eminente sprekers, discutanten en aanwezigen. Het niveau was hoogstaand met bijzondere waardering voor de samenwerking met de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België.
De media (Radio 1, De Standaard, Het Nieuwsblad, Knack, Artsenkrant, de Specialist en Medi Sfeer) hebben dit probleem op uitstekende wijze uitvergroot.
Het VGV-bestuur deelt u met genoegen mee dat het federaal regeerakkoord van 10 oktober ll. in het hoofdstuk "Sociale vooruitgang en gezondheidszorgen" op p. 65 vermeldt: "De diverse luiken van het federaal meerjarenplan van 2009, dat de uitbouw van een zorgtraject voor forensisch-psychiatrische patiënten uittekent, worden in overleg met de deelstaten verder uitgevoerd." En in het hoofdstuk "Justitie en veiligheid" lezen we op p. 124-125: "De geïnterneerden moeten kunnen worden opgevangen in een aangepaste infrastructuur en het voorwerp uitmaken van geschikte zorgen en opvolging. De minister van Justitie zal een gespecialiseerd centrum voor observatie en diagnosestelling bij daders oprichten." Dit laatste is een onrechtstreekse verwijzing naar het Nederlandse Pieter Baan centrum, waarnaar ik in mijn slottoespraak tijdens het symposium eveneens verwees. In dat centrum kan een ploeg van artsen en psychologen een dader zeven weken lang volgen als het om een complexe problematiek gaat, en op het einde van de observatie tot een bepaalde graad van toerekeningsvatbaarheid op een schaal van 1 tot 5 besluiten, zoals Nikolas Vanhecke (www.standaard.be, 11.10.14) schreef. Verdere druk op de overheid zal noodzakelijk zijn om onze eisen te realiseren.
Ondanks de bouw van twee Forensische Psychiatrische Centra (FPC) blijven ongeveer 500 geïnterneerden onbehandeld. De vrees is terecht dat enkel de meest handelbare risicoloze geïnterneerden geplaatst worden in de FPC's. De zware psychotische geïnterneerden zullen opgesloten blijven en dus onbehandeld. Reden: de onderbemanning door psychiatrische verpleegkundigen is nu reeds een feit. Laat de twee FPC's niet dichtslibben tot ordinaire gevangenissen waar de zorg ondermaats zal worden. Ook elke gedetineerde heeft



recht op menswaardige zorg zodat de reïntegratie in de maatschappij zonder haat en wrok kan hervat worden. Wie zijn straf heeft uitgezeten moet met een blanco register zijn leven kunnen hervatten. Om de zorg in de gevangenissen te optimaliseren moet Justitie deze materie overdragen aan Volksgezondheid die uiteraard de expertise heeft. Twaalfduizend gedetineerden zullen niet wegen op het BNP.
Het volgend nummer van PERIODIEK wordt een verslagboek van het symposium over forensische psychiatrie.

Gelieve volgende data te reserveren. Op ***6 december*** bezoeken we het Fin-de-Siècle museum met een schitterende tijdelijke tentoonstelling over Constantin Meunier. De gidsen zullen zowel het museum als de tentoonstelling begeleiden. Elders meer informatie in "VGV bezoekt". Een tweede belangrijke datum is ***28 februari 2015*** met de Algemene Ledenvergadering die zal doorgaan in de abdij van Averbode met uiteraard een geleid bezoek aan de kunstschatten van de abdij. Deze vergadering is belangrijk omdat een nieuwe voorzitter moet verkozen worden.

Vervolgens wil ik de besparingen op cultuur door de Vlaamse regering aankaarten. Cultuur is de uitstraling van onze Vlaamse Gemeenschap. Cultuur is een laboratorium waaruit nieuwe projecten ontstaan. De erfgoedsector kreunt onder de besparingen. Er was reeds een achterstand van 2,3 miljoen euro voor de 21 musea die Vlaanderen subsidieert. Nu komt er een bijkomende besparing van 4 procent voor de musea bovenop nog grotere besparingen voor de rest van de erfgoedsector van 5 tot 7,5 procent. In Vlaanderen liggen in depots van musea en erfgoedbibliotheken meesterwerken en topstukken die verkommeren door gebrek aan zorg. Cultuur zal zich uiteindelijk moeten losmaken van de politiek en door zelforganisatie een ander maatschappelijk model verwerven. Kunst maakt maar een klein deel uit van cultuur waar slechts 10 procent van de bevolking zich mee bezig houdt. Reorganisatie los van de overheid is de toekomst. Cultuur en kunst zijn belangrijk voor de maatschappij: "Wenn die Sonne der Kultur niedrich steht, werfen selbst Zwergen lange Schatten" (K. Kraus).

Jan Dockx, VGV-voorzitter

GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE

Dr. Jan Dockx



- Geboren te Mechelen
- Geneeskunde aan RUCA Antwerpen en RU Gent
- Medeoprichter en redacteur 'WVVH-Nieuwsbrief' van de Wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Huisartsen vzw (1984 - 1987)
- Bestuurder, secretaris Verbond van Vlaamse Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen vzw sinds 1997
- Bestuurder, penningmeester VGV (Vlaams Geneeskundigenverbond) 1995-2008 en voorzitter VGV sinds 2009
- Lid van de Commissie van Toezicht bij de Gevangenis van Antwerpen sinds 2012

ANDREAS VESALIUS (DEEL II)

Vijfhonderd jaar geleden werd Vesalius geboren. Sindsdien is de geneeskunde uit haar donkere middeleeuwen ontwaakt, waardoor een 1500 jaar oude en onfeilbaar gewaande leer van Galenus bezweek. Graphia deed het voorstel om een internationale wedstrijd uit te schrijven over deze grootste Vlaamse arts. In een eerste bijdrage Deel I (Periodiek 2014, nr.3) werden de wegbereiders beschreven: de kunstenaars en tijdgenoten die Vesalius' belangrijkste medische werk mogelijk maakten: 'De humani corporis fabrica', afgekort 'Fabrica'.

De '*Fabrica'* staat als meesterwerk op eenzame hoogte. De naamgeving betekende voor Vesalius de 'werking' of 'constructie' van het menselijk lichaam. Als product van de renaissance was het een combinatie van cultuur, technologie en wetenschap en tevens het resultaat van de logische redeneertrant en observatiemethoden van de Grieken. Zij hielden zich verre van filosofie. Het niveau van zijn Latijn weerspiegelde ook de fijnste Romeinse retoriek en de illustraties werden uitgevoerd door Jan Stephaan Van Kalkar, een van Titiaans begaafdste leerlingen, waardoor de anatomie echt tot leven kwam.

De belangstelling van de renaissanceschilders ging niet alleen uit naar het perspectief, meer naar de beweging. Daarom is de moderne geneeskunde ook schatplichtig aan Da Vinci, Michelangelo, Titiaan, Dürer en Rafaël, die door zelf het ontleedmes te hanteren, de grootste inspanningen leverden om het bewegende lichaam zo nauwkeurig mogelijk uit te beelden. Zij waren niet meer bevooroordeeld door Galenus. Kortom, indien deze kunstenaars zich niet actief met de ontleedkunde hadden bezig gehouden, zou de '*Fabrica'* nooit zijn verschenen. Ook technologisch was dit een keerpunt in de boekdrukkunst door de typografie, de illustraties en samenhang van tekst en beeldmateriaal. De tekeningen werden op houtblokken overgebracht met technieken, die nog geen vijftig jaar oud waren.

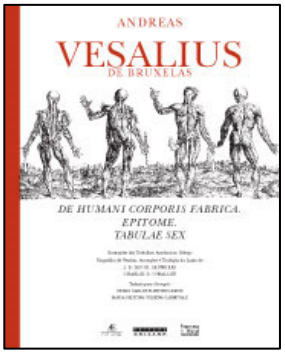


Wetenschap en vooral het anatomie-onderricht vormden het sluitstuk. De universiteit van Padua onder Venetiaans bewind, trok studenten vanuit geheel Europa aan en het onderricht gebeurde door de hoogleraar, letterlijk verheven op zijn katheder, de Galenische teksten opdreunend, terwijl de verschillende lichaamsdelen de ongeïnteresseerde studenten werden aangewezen door een onwetende barbierchirurgijn. Met Vesalius kwam de omwenteling!

Vesalius (Fig. 1) werd op 31 december 1514 geboren uit een artsengeslacht te Brussel. Hij studeerde Latijn, Grieks en filosofie te Leuven. Om geneeskunde te studeren trok hij in 1533 naar Parijs. Aan de hand van dissectie van honden illustreerde er Jacobus Sylvius de teksten van Galenus. Hij was een eerzuchtig en gierig hoogleraar. Door te verklaren dat de kleding aan de beenderen in de loop der eeuwen een andere vorm gaf, bleken de zeldzame secties op lijken ook in overeenstemming met de leer van Galenus! Het grafschrift van Sylvius luidde dan ook: "*Hier ligt Sylvius die nimmer iets gratis gaf, het spijt hem dat gij dit grafschrift gratis leest*." Vesalius daarentegen begon zelf te ontleden en hij ging zich hiertoe bevoorraden op de lugubere heuvel van Montfaucon, waar de beste galg van het koninkrijk zich bevond (Fig 2). In 1536 keerde hij terug naar Leuven om er een jaar later de titel van medisch baccalaureus te behalen. Daarna reisde hij naar Bazel, één van de grootste uitgeverscentra van die tijd. Hij maakte er kennis met de drukkerij van Ruprecht Winter.



Zijn volgende reisdoel was Venetië, waar Titiaan hem in verband met het vervaardigen van houtsneden voorstelde aan Jan Stephaan van Kalkar. In Padua studeerde hij de klinische geneeskunde en op 23-jarige leeftijd werd hij er benoemd tot hoogleraar in de anatomie. Onder zijn studenten was hij bijzonder populair omwille van zijn didactische aanpak. In 1538 publiceerde hij de '*Tabulae anatomicae sex*' (Fig. 3) met zes anatomische platen vervaardigd door Kalkar. Dit was een voorloper van zijn '*Fabrica'*. Ook de *Tabulae* waren een overgangswerk, waarin de Galenische benadering nog duidelijk aanwezig was. Het keerpunt kwam toen hij in Bologna door anatomische demonstraties tot de ontdekking kwam dat Galenus nooit een menselijk lichaam had ontleed (1540). Hij besloot dat er een einde moest komen aan dit bedrog!



Terug in Padua, begon zijn titanenwerk. Terwijl Vesalius ontleedde, tekende Kalkar waardoor fout na fout bij Galenus werd ontmaskerd. Zo werden meer dan 200 onnauwkeurigheden vastgelegd! Naast de houtsneden, meesterwerken van accuraatheid en vakmanschap, was ook de Latijnse tekst een triomf van didactiek en retoriek. In 1543 werd het werk in Bazel voltooid, 663 foliopagina's, elf grote platen en bijna 300 andere illustraties, verdeeld over zeven boeken. Het eerste, tweede en zevende boek behandelen de beenderen, spieren en hersenen. Het zijn de belangrijkste delen omdat ze duidelijke, volledige beschrijvingen inhielden. Zij getuigden van nauwkeurige waarneming en moderne opvatting voor wat betreft de beschreven onderwerpen. De grote anatomische platen refereren naar levende anatomie: de spieren worden getoond als organen in actie. Het boek eindigt met een klein hoofdstuk over ontleding van levende dieren en aansluitend met fysiologische experimenten. De aanduidingen van de organen en de anatomische onderdelen werden in het Latijn aangegeven, maar ook in het Grieks, Hebreeuws en Arabisch. De beschrijvende tekst was volledig in het Latijn.

Verbitterd door de hysterische aanvallen van Jacobus Sylvius, zijn vroegere Parijse leermeester en diens eis, namelijk de kritiek op Galenus in te trekken, deed hij in 1543 zijn laatste sectie in Padua, waarop hij zijn aantekeningen verbrandde. Hij werd hofarts bij Karel V. Niet meer van plan ooit nog onderzoek te doen, verkoos hij klinisch arts te worden. Het overwegend Galenisch denken van de medische staf aan het hof deed hem echter snel zijn vergissing inzien. Elke gelegenheid om opnieuw wetenschappelijk onderzoek te doen greep hij aan.



In 1555 was de revisie van zijn '*Fabrica'* voltooid (Fig.4). Nog uitdrukkelijker dan voorheen wees hij op de vele fouten in het werk van Galenus. Na het aftreden van Karel V trad hij in dienst van Filips II en in Madrid bouwde hij een bloeiende praktijk uit. Hij kreeg echter heimwee naar Padua en om aan de verstikkende sfeer aan het hof te ontsnappen ging hij op bedevaart naar Jeruzalem. Een alternatief verhaal luidt dat het ging om een lijkopening van een edelman, wiens hart nog bleek te kloppen. Om aan de inquisitie te ontkomen verleende Filips II hem de gunst een bedevaart te doen als boetedoening naar Jerusalem. In april 1564 ging hij in Venetië aan boord van een pelgrimsschip en bij zijn terugkeer in de herfst was hij op de hoogte van een nieuwe benoeming als hoogleraar te Padua. Niet meer van plan naar Spanje terug te gaan, bereikte het schip het Griekse eiland Zakynthos, na een zware storm. Na enkele dagen zou hij er aan de ontberingen na de schipbreuk zijn bezweken.

In vijf jaren wees hij de weg naar een moderne wetenschap. De rest van zijn leven sleet hij in spijt en ontgoocheling. Leonardo da Vinci en Vesalius waren beiden reuzen in de nieuwe ontwikkelingen van de anatomie. Het is onduidelijk in hoeverre Vesalius kennis had van het werk van da Vinci. Het feit dat zijn aantekeningen nooit werden gepubliceerd, is ongetwijfeld dé oorzaak van de geringe indruk, die hij op zijn tijdgenoten heeft gemaakt. Zijn lijfspreuk luidde: "*Tangatis uos ipsi vestris manibus, et his credite*" (Voel met eigen handen en vertrouw hierop). Hij was een typische onderzoeker uit de renaissance: zonder slaafs zijn voorgangers na te volgen. Hij legde zich toe op experiment, waarneming en onderzoek. Tot twee eeuwen na de eerste druk werd de '*Fabrica*' talloze malen herdrukt en dankzij Vesalius, ontdekte William Harvey (1578 – 1657), drie kwart eeuw later de bloedsomloop. Twee eeuwen later verscheen het baanbrekend werk van Morgagni: "*De sedibus et causis morborum*" ('over de plaats en de oorzaak van ziekten'). Dit werk was een bekroning van de arbeid van Vesalius. Samen hebben zij de fundamenten gelegd van de normale en pathologische anatomie, zoals wij die vandaag kennen. De veranderingen, die in de organen zijn veroorzaakt door ziekten, werden door Morgagni beschreven. Om te eindigen een citaat van Hippocrates: "*En zo bestaat de geneeskunst in het wegnemen van het overtollige en in het toevoegen van het onbekende*".

Onze politiek is in enkele maanden tijd helemaal dooreengeschud. Eerst door de Franstalige socialisten die voor de vlucht vooruit kozen en de regionale regeringsvorming lieten voorgaan op de federale. Vervolgens door de Vlaamse regeringsvorming, waarbij een partner te elfder ure aan boord kwam zonder over de inhoud mee onderhandeld te hebben. Om uiteindelijk uit te monden in een federale regering met een onwaarschijnlijke formule, terwijl en cours de route kandidaat-premier Kris Peeters werd opgeofferd.

Isabel ALBERS – DE TIJD – 08/10/14

Na de Vlaamse regeerverklaring zonder communautaire passages, gaat ook het federaal regeerakkoord volledig voorbij aan de kern van de N-VA-ideologie. Er komt geen confederalisme onder premier Michel en de Vlaams-nationalisten kregen ook geen enkele garantie van de Zweedse coalitiepartners dat die deur na 2019 zal worden opengezet.

Nicolas BOUTECA, politicoloog aan de UGent – DE TIJD – 09/10/14

Voorts zijn ook de details van de miljardenbesparingen een communautair mijnenveld. In Franstalig België raadplegen patiënten bijvoorbeeld veel vaker artsen-specialisten, terwijl Vlamingen vaker naar de huisdokter gaan. Beslissen het zwaartepunt van de besparingen in de gezondheidszorg bij een van de twee te leggen volstaat om spanning uit te lokken.

Bart HAECK – DE TIJD – 11/10/14

Als de onrust verder aan kracht wint, kan dat België snel weer aan de rand van een regimecrisis brengen, want het sociale protest heeft een diepe communautaire onderstroom.

Wim VAN DE VELDEN – DE TIJD – 25/10/14

De financieel-economische toestand

De economie blijft kwakkelen.

Er zijn weliswaar discrete tekens van economisch herstel:

° De Vlaamse bedrijven zochten volgens de VDAB in augustus een vijfde meer mensen dan een jaar geleden (Bart Haeck, DT 13.08.14).

° Volgens Graydon waren er in september in België 11,9 % minder faillissementen dan een jaar geleden, doch het zijn nog steeds de op een na hoogste cijfers sinds 2005 (DT en DS 02.10.14).

° Voor het eerst in 2014 werden er in België volgens Graydon meer nieuwe bedrijven opgericht dan in dezelfde periode in 2013: de lichte verbetering doet zich uitsluitend voor in Vlaanderen (nta, DS 22.09.14).

° De werkgelegenheidsgraad voor 50-plussers in België steeg in het tweede kwartaal van 2014, in vergelijking met vorig jaar, van 53,9 % naar 55,2 % (DS 25.09.14).

° Volgens de Nationale Bank is de Belgische economie in het 3de kwartaal van 2014 met 0,2 % van het bruto binnenlands product (bbp) gegroeid tegenover 0,1 % in het 2de kwartaal (Wouter Vervenne, DT 30.10.14; Belga, DS 30.10.14).

Doch de lijst van negatieve berichten is lang:

° Vlaanderen telde eind september 242.084 "niet-werkende werkzoekenden": dat zijn er 2,3 % meer dan vorig jaar, doch de toename wordt van maand tot maand wel kleiner (Belga, DT en DS 02.10.14).

° 15 % van de Belgische jongeren zit thuis zonder werk en zonder opleiding: die groep groeit jaar na jaar aan (Barbara Moens, DT 10.09.14).

° De Belgische werkgelegenheidsgraad toont in het tweede kwartaal van 2014 geen verbetering in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 2013: er is een stabilisatie of zelfs lichte achteruitgang en dit zowel voor de leeftijdsgroep 15-65 jaar (61,9 %) als voor die van 20-65 jaar (67,4 %) (Johan Rasking, DS 25.09.14).

° Door bedrijfsbeslissingen worden tal van banen bedreigd: 134 bij Friesland Campinia door de sluiting van de fabriek in Sleidinge (Pieter Haeck, DT 02.10.14), 40 bij Orangina Schweppes (Jens Cardinaels, DT 02.10.14), 2.500 bij Delhaize (Jens Cardinaels, DT 16.10.14) en 210 bij Terumo in Leuven (Tom Michielsen, DT 24.10.14).

° Volgens Dynam, een samenwerking van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en de KU Leuven, is het aantal nieuwe jobs in België de afgelopen 12 maanden gezakt naar het laagste peil in tien jaar: 166.000. Tegelijk verdwijnen ook minder jobs: het afgelopen jaar 147.000, eveneens het laagste peil in tien jaar. Netto kwamen er het laatste jaar dus slechts 19.000 banen bij en die netto som schommelt sinds de financieel-economische crisis rond de zerolijn. Er is dus een stagnatie van de arbeidsmarkt (Dries De Smet/Guy Tegenbos, DS 27.10.14; Jasper D'Hoore, DT 28.10.14).

° Bijna 45 % van de 92 algemene ziekenhuizen in ons land hebben in 2013 verlies gemaakt (Jasper D'Hoore en Jean-Paul Bombaerts, DT 02.10.14; Guy Tegenbos, DS 03.10.14; Jasper D'Hoore, DT 03.10.14).

En er komen nog meer donkere wolken:

° De sterke daling van het Duitse ondernemersvertrouwen wijst op een *afkoeling van de Duitse economie*; dat is geen goed nieuws voor ons aangezien Duitsland de grootste afzetmarkt is van België: bijna 16 % van de Belgische uitvoer gaat naar Duitsland (Wouter Vervenne en Koen Lambrecht, DT 25.09.14).

° *De Belgische staatsschuld blijft pieken boven de 100 % van het bbp*. Als gevolg van de nieuwe boekhoudregels in de EU stijgt het Belgische bbp einde 2013 met 12,6 miljard euro tot 395,3 miljard en stijgt de Belgische overheidsschuld van 2013 met 26 miljard euro tot 413 miljard. Aangezien de stijging van de schuld (en het begrotingstekort) groter is dan de toename van het bbp, verslechtert de financiële gezondheid van de overheid: de Belgische overheidsschuld in 2013 is namelijk herzien van 101,2 naar 104,5 % van het bbp en het begrotingstekort is bijgesteld van 2,6 naar 2,9 % bbp (Wouter Vervenne en Bart Haeck, DT 01.10.14).

Door de nieuwe boekhoudregels van de EU stijgt ook de schuld van de Vlaamse overheid: van 5,9 miljard euro in 2013 naar 17,5 miljard in 2014 en 18,1 miljard in 2015 (Pieter Blomme, DT 22.10.14).

Indien we de staatsschuld niet willen afwentelen op onze kinderen en kleinkinderen, moeten we die versneld afbetalen.

° Door eigen berekeningen kwam Prof. Gert Peersman, econoom aan de UGent, tot het besluit dat de *vergrijzingskosten* zonder drastische wijziging van het beleid zullen oplopen tot het dubbele van de officiële prognoses (DT 06.08.14).

De Brusselse en de Vlaamse regering

Op 20 juli legde de *Brusselse regering* de eed af. Rudi Vervoort werd terug minister-president; Guy Vanhengel werd viceministerpresident en kreeg Financiën en Begroting; Pascal Smet werd minister van Openbare Werken en Mobiliteit; Bianca Debaets kreeg als staatssecretaris Gelijke kansen en Dierenwelzijn. De komende vijf jaar wil de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) de capaciteit van het basisonderwijs in Brussel uitbreiden met drieduizend plaatsen (gom, DS 22.07.14).

Op 22 juli werd een *Vlaams regeerakkoord* bekendgemaakt tussen N-VA, CD&V en Open VLD met Geert Bourgeois als minister-president en drie viceminister-presidenten: Liesbeth Homans, Hilde Crevits en Annemie Turtelboom.

Het Vlaamse regeerakkoord

We beperken ons tot een overzicht van de voornaamste krachtlijnen (Wim Winckelmans, DS 23.07.14; Jasper D'Hoore, DT 24.07.14; Wim Winckelmans, DS 24.07.14; Dries Bervoet, DT 26.07.14; Wim Winckelmans, DS 26.07.14; Veerle Beel en Guy Tegenbos, DS 25.08.14; Barbara Moens en Gwen Declerck, DT 30.08.14; Johan Rasking en Guy Tegenbos, DS 01.09.14 en www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/het-regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2014-2019).

° *Financiën*

De Vlaamse regering gaat voor een begroting in evenwicht vanaf 2015, mogelijk gemaakt door 70 % besparingen en 30 % nieuwe inkomsten zonder verhoging van de belastingen. Er komen ook nieuwe investeringen o.m. in welzijn en economie.

° *Vlaamse overheid*

De Vlaamse overheid stapt af van betutteling van burgers en middenveld en er komt een verdere afslanking van het overheidsapparaat.

° *Provincies*
De persoonsgebonden bevoegdheden en de financiering van de provincies worden afgeslankt, het aantal provincieraadsleden wordt gehalveerd en het aantal gedeputeerden beperkt tot 4.
° *Werk*
Het doel is tegen 2020 de werkzaamheidsgraad, die nu 71 % bedraagt, op te krikken tot 76 %; daarom krijgen jonge werkzoekenden binnen de 4 maanden een aanbod op maat, wordt het activeringsbeleid uitgebreid tot 65 jaar en krijgen de ondernemers meer rechtszekerheid. Voortaan zal de VDAB in plaats van de federale RVA werkonwillige werklozen bestraffen. Verder wordt de loonlastenverlaging beperkt tot 3 doelgroepen (jongeren, 55-plussers en personen met een handicap), worden de dienstencheques – nu een Vlaamse bevoegdheid – behouden en komt er een groeipad van 500 miljoen euro voor onderzoek en ontwikkeling.
° *Onderwijs*
Het masterplan middelbaar onderwijs blijft overeind. Er komt een verbetering van de lerarenloopbaan en –opleiding. Een toelatingsproef voor alle hogere studierichtingen, ook voor de lerarenopleiding, wordt stapsgewijs veralgemeend: verplicht doch niet bindend. Qua financiering komt er een besparing van 100 miljoen euro, deels in het middelbaar, deels in het hoger onderwijs, het budget voor onderzoek en het inschrijvingsgeld in het hoger onderwijs worden verhoogd.
° *Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*
De beleidslijnen van vorige regering worden doorgetrokken en welzijnszorg behoudt een groeipad. De Vlaamse zorgverzekering wordt aangevuld en de financiering wordt verhoogd door de overheid en door een bijkomende bijdrage van de burgers. Minister Jo Vandeurzen wil zo een nieuwe Vlaamse sociale bescherming uitbouwen waarin zorgverzekering, het budget voor beschut wonen en revalidatie, de thuiszorg, de woonzorg en de basisuitkering voor personen met een handicap samenkomen, als een bescherming bovenop de federale ziekteverzekering.
Verder wordt aangeduid wat de plannen zijn met de nieuwe Vlaamse bevoegdheden in de gezondheidszorg door de 6de staatshervorming, vooral i.v.m. de organisatie van de eerste lijn, de residentiële zorg, de hulp aan personen en de geestelijke gezondheidszorg.
In de kinderopvang komt er prioriteit voor werkenden en kwetsbare gezinnen. Het kindergeld, een nieuwe Vlaamse bevoegdheid, wordt vanaf 2017 gelijk voor elk kind, doch met sociale correctie.
° *Wonen*
De woonbonus wordt een Vlaamse bevoegdheid. Vanaf 2015 wordt het fiscale voordeel, gekoppeld aan een hypothecaire lening, minder interessant.
° *Energie*
De verwachte hogere lasten worden verdeeld tussen overheid en burger en de gratis hoeveelheid elektriciteit (en water) wordt afgeschaft.
° *Mobiliteit*
Het doel is het aantal verkeersdoden tegen 2020 terug te dringen tot 200, en tegen 2050 tot 0. Daarom komt er o.m. een verhoging van investeringen in fietsinfrastructuur. Er wordt een kilometerheffing voor vrachtwagens ingevoerd. De focus ligt vooral op infrastructuurprojecten in Antwerpen en Brussel; het Oosterweeltraject blijft overeind, doch er komt een studie over de overkapping van de Ring. Het gratis aanbod van De Lijn verdwijnt.
Cultuur
In "sterke spelers" (kasteel van Gaasbeek, deSingel, Muhka en operagebouwen van Antwerpen en Gent) wordt meer geïnvesteerd. De Uit-Pas (reductie voor kansarmen voor culturele activiteiten) wordt ingesteld in gans Vlaanderen en er komt een gereglementeerde boekenprijs. Het cultureel samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap wordt uitgevoerd en de samenwerking met Nederland versterkt.
° *Media*
Er komt een afslanking van de openbare omroep VRT doch tegelijk een garantie tegen het wegvallen van Vlaamse televisieproducties.
° *Communautaire kwesties en bijkomende institutionele bevoegdheden*
Daarover maakt Prof. Bart Maddens volgende analyse: enerzijds worden een aantal eerder ingenomen communautaire Vlaamse standpunten nog steeds beklemtoond, doch anderzijds wordt het voornemen geformuleerd om de zesde staatshervorming uit te voeren en ontbreekt elke visie op de verdere institutionele ontwikkeling van België (zie p.11-12)
In vorige Vlaamse regeerakkoorden werd inderdaad steevast de eis van meer Vlaamse bevoegdheden vooropgesteld; daarbij werd steeds rechtstreeks of onrechtstreeks verwezen naar de resoluties van het Vlaams Parlement van 3 maart 1999. In het huidige Vlaams regeerakkoord is dat niet meer het geval. Nemen we als voorbeeld het gezondheidsbeleid dat volgens resolutie nr. 4 volledig naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap moest worden overgeheveld, zowel qua normerings-, uitvoerings- als qua financieringsbevoegdheid.
We herinneren eraan dat door de 6de staatshervorming slechts 13,4 % van het totale RIZIV-budget zal gedefederaliseerd worden en dat er van financieringsbevoegdheid geen sprake is, aangezien de financiering verder zal gebeuren via dotaties van de federale overheid. Bovendien is vastgelegd dat – door de regeling voor Brussel – de overheveling niet naar de gemeenschappen doch naar de gewesten gebeurt.
De coalitiepartijen in de Vlaamse regering misten dus een kans om ons in het Vlaamse regeerakkoord een perspectief voor de toekomst te bieden.

De septemberverklaring van de Vlaamse regering en de begroting 2015
Het politiek jaar ging van start op 22 september met de voorstelling van een begroting 2015 in evenwicht; ook de begroting 2014 zou met een evenwicht worden afgesloten.
Om de begroting 2015 in evenwicht te houden gaat de Vlaamse regering volgend jaar 1,2 miljard euro besparen:
° 394 miljoen op de werking van de overheid (o.m. afbouw van het aantal ambtenaren, minder subsidies aan verenigingen, VRT, Kind en Gezin)
° 37 miljoen door afbouw overheidsstructuren (provincies)
° 175 miljoen door inzetten op kerntaken en efficiëntere werking (o.m. stop van premies voor loopbaanonderbreking en besparing op sociale tewerkstelling)
° 207 miljoen door stopzetten uitholling kostendekkingsgraad (einde aan gratis beleid openbaar vervoer gepensioneerden en aan gratis elektrische stroom; zorgpremie en waterfactuur gaan omhoog)
° 201 miljoen door rationaliseren en budgettair houdbaar maken van nieuwe bevoegdheden (kinderbijslag wordt volgend jaar niet geïndexeerd, woonbonus vermindert en fiscale aftrek voor veiligheidsinvesteringen wordt afgeschaft)
° 46 miljoen door afremmen van groeipaden (vooral in gezinszorg en onderwijs)
° 100 miljoen voor nog niet bekende maatregelen.

Desondanks maakte de Vlaamse regering 98 miljoen euro vrij voor nieuw beleid, waarvan 65 miljoen voor Welzijn en 20 miljoen voor Onderzoek en Ontwikkeling evenals maatregelen voor het bedrijfsleven.
Deze gegevens zijn gebaseerd op mededelingen in de pers (Christof Vanschoubroek, DS 22.09.14; Barbara Moens, DT 23.09.14; Maarten Goethals, DS 23.09.14) en op het document www.vlaamsparlement.be/vp/pdf/begroting_2015_brochure.pdf.

De onderstaande tabel, eveneens op basis van vermeld document, is een overzicht van de beleidskredieten per beleidsdomein voor de 2de begrotingsaanpassing 2014 en voor de begrotingsopmaak 2015 (in duizend euro).

Beleidsdomein	**2BA 2014**	**BO 2015**
Hogere entiteiten	129.543	129.773
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	141.024	139.248
Bestuurszaken	2.865.238	2.988.794
Financiën en Begroting	377.732	2.416.130
Internationaal Vlaanderen	171.663	180.469
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.453.281	1.493.007
Onderwijs en Vorming	10.868.837	11.020.539
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4.073.146	10.574.460
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.336.353	1.315.618
Werk en Sociale Economie	1.665.856	4.042.560
Landbouw en Visserij	199.035	197.313
Leefmilieu, Natuur en Energie	838.376	967.733
Mobiliteit en Openbare Werken	3.037.733	3.054.831
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	802.494	799.201
TOTAAL (excl. FFEU & ESR-correcties)	**27.960.311**	**39.319.676**

Uit deze tabel wordt duidelijk wat het impact van de 6de staatshervorming is op de budgetten van vooral "Welzijn, Volksgezondheid en Gezin" en van "Werk en Sociale Economie", en dat het totale budget gestegen is van 28 miljard euro naar meer dan 39 miljard. Verder leren we hieruit dat de drie budgettair belangrijkste beleidsdomeinen in volgorde zijn: 1. Onderwijs en Vorming, 2. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 3. Werk en Sociale Economie.

De nieuwe federale regering

Op 22 juli werden Charles Michel en Kris Peeters door de koning benoemd tot co-formateurs om een "Zweedse" coalitie te vormen met N-VA, CD&V, Open VLD en MR.
Op 4 september besliste CD&V voorrang te geven aan de post van eurocommissaris voor Marianne Thyssen (Werk en Sociale Zaken) boven het premierschap van de "Zweedse" coalitie voor Kris Peeters.
Op 7 oktober bereikte die coalitie een regeerakkoord met Charles Michel als premier en als vicepremiers: Jan Jambon, Kris Peeters, Alexander De Croo en Didier Reynders. Er zijn 7 Nederlandstalige en 7 Franstalige ministers, de premier inbegrepen, en verder 4 Nederlandstalige staatssecretarissen.

Het federaal regeerakkoord
We beperken ons tot een summiere analyse van enkele krachtlijnen. (Peter De Lobel, DS 08.10.14; Guy Tegenbos, DS 08.10.14; www.premier.be/sites/default/files/articles/Accord_de_Gouvernement_-_Regeerakkoord.pdf; Jasper D'Hoore en Pieter Blomme, DT 10.10.14; Wim Winckelmans, DS 10.10.14; Maxie Eckert, Nico Tanghe, Johan Rasking, Pascal Sertyn, Tom Ysebaert, Guy Tegenbos en Tom Snoeck, DS 11.10.14; Belga/MI, www.knack.be 12.10.14; Geert Verrijken, www.artsenkrant.com 14.10.14; Jasper D'Hoore, DT 15.10.14; Dries De Smet en Christof Vanschoubroek, DS 15.10.14; Jan-Frederik Abbeloos, DS 16.10.14; Bart Haeck en Jasper D'Hoore, DT 17.10.14; Annelies Van Erp, www.trends.be 17.10.14; Jasper D'Hoore en Michaël Sephiha, DT 18.10.14; Nicolas de Pape, V. Ca., www.artsenkrant.com 21.10.14; Jasper D'Hoore, DT 21.10.14; www.hln.be, 23.10.14)
° *Financiën*
De federale regering gaat voor een begroting in evenwicht tegen 2018 in plaats van het met Europa afgesproken jaar 2016. Om dat te bereiken ging de zoektocht naar 11,20 miljard euro, afkomstig uit 72,1 % besparingen in de sociale zekerheid (5,35 miljard) en de federale overheidsdiensten (2,75 miljard) – samen dus 8,10 miljard - en uit 27,9 % extra inkomsten (3,13 miljard).
Een belangrijke doelstelling was de concurrentieachterstand met onze buurlanden goed te maken en zo meer jobs te scheppen. Daarvoor werd gezocht naar een verschuiving van belasting op arbeid, goed voor 3,6 miljard euro, naar 1. een belasting op inkomsten op consumptie door accijnsmaatregelen inzake tabak (0,3 miljard) en diesel (0,3 miljard), door een verbreding van de btw-materies (0,2 miljard), naar 2. een belasting van vermogens door een hogere beurstaks op aandelen (0,08 miljard) en de doorkijktaks op vermogens in een fiscaal paradijs (0,12 miljard), doch vooral 3. door een indexsprong (2,6 miljard).

Prof. Wim Moesen, KU Leuven, vindt dat de regering Michel weinig doortastend werk heeft geleverd inzake verschuivingen van de belastingen op arbeid naar consumptie en vermogen, in elk geval minder dan de Hoge Raad voor Financiën had aanbevolen (Ewald Pironet, www.knack.be 22.10.14). Einde augustus had Alain Mouton er reeds aan herinnerd dat meer dan 8 miljard euro lastenverlagingen op arbeid nodig waren (www.trends.be, 21.08.14).
Er is eveneens kritiek op het feit dat de grote vermogens relatief minder bijdragen dan de werknemers (Wim Van de Velden, DT 25.10.14). Rik Van Cauwelaert merkt daarbij op dat de PS tijdens de voorbije kwarteeuw in de federale regering geen enkele poging deed om een vermogensbelasting af te dwingen (DT, 25.10.14).

° *Werk*
De regering wil de Europese doelstelling halen: een werkzaamheidsgraad van 73,2 % tussen de 25 en 64 jaar in plaats van de huidige 67,2 %. Dat betekent 400.000 bijkomende banen volgende 5 jaar.
Naast de hoger vermelde loonlastenverlaging treft ze als maatregelen: werkzoekenden zullen moeilijker een baan kunnen weigeren, langdurig werklozen moeten twee halve dagen per week gemeenschapsdienst verrichten, de inschakelingsuitkering voor afgestudeerde jongeren die nog niet hebben gewerkt wordt moeilijker en het niet-gemotiveerd tijdskrediet wordt geschrapt.
Anderzijds wordt het recht op gemotiveerd tijdskrediet (zorg voor kind tot 8 jaar, ziek kind, gehandicapt familielid)

uitgebreid met 12 maanden, de minimum bedragen voor sociale uitkeringen worden opgetrokken, zodat geen enkele uitkering nog onder de Europese armoedegrens valt, en de werknemers krijgen via de personenbelasting een belastingverlaging van 250 euro netto.

° *Pensioenen*

De pensioenleeftijd wordt geleidelijk opgetrokken: van 65 naar 66 jaar in 2025 en naar 67 jaar in 2030.

Voor het individueel brugpensioen wordt de leeftijd vanaf 2015 opgetrokken van 60 naar 62 jaar en bij collectief ontslag wordt de leeftijd voor brugpensioen vanaf 2017 opgetrokken van 53 naar 60 jaar.

Voor zelfstandigen worden de minimumpensioenen opgetrokken en afgestemd op die van alleenstaande werknemers en de minimumpensioenen voor werknemers worden opgetrokken.

° *Gezondheidszorg*

Het RIZIV-budget voor 2015 bedraagt 23,847 miljard euro: een besparing van 345 miljoen waarvan 70,5 miljoen op de erelonen; door besparingen zullen de patiënten 72 miljoen meer uit eigen zak betalen; de groeinorm wordt beperkt tot 1,5 % in plaats van de huidige 3 %.

"Evidence Based Practice" wordt de leidraad van het beleid: terugbetaling van de zorg wordt gekoppeld aan wetenschappelijke bewijzen en door de arts geleverde kwaliteit; er worden prikkels gegeven voor het goedkoop voorschrijven van geneesmiddelen.

Administratieve overlast wordt beperkt door verdere ontwikkeling van e-health en andere maatregelen.

De eerste lijn wordt versterkt, ook in de geestelijke gezondheidszorg: patiënten worden aangemoedigd om een vaste huisarts te kiezen, er komt een gefaseerde invoering/uitbreiding van de derde betaler bij de huisarts en het oneigenlijk gebruik van de spoed wordt ontmoedigd.

De ziekenhuisfinanciering wordt hervormd naar een mix van prestatiebetaling en prospectieve betaling en de nomenclatuur wordt herijkt: onverantwoorde verschillen in de vergoeding tussen de verschillende medische disciplines worden weggewerkt en de regeling inzake remgelden bij de specialisten wordt herzien; het verbod op ereloonsupplementen in twee- of meerpersoonskamers wordt uitgebreid naar daghospitalisatie in een twee- of meerpersoonskamer; behandeling van moeilijke en zeldzame aandoeningen wordt voorbehouden voor gespecialiseerde ziekenhuizen.

De invoering van een kadaster wordt onderzocht.

Lieven Annemans, hoogleraar gezondheidseconomie UGent en VUB, wijst er op dat de reductie van de groei van de gezondheidssector tot 1,5 % per jaar problematisch is, aangezien om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen minstens al een groei van 2 % per jaar nodig is (DT 11.10.14).

Marc Moens, ondervoorzitter BVAS en secretaris-generaal VBS, begroet de aanwezigheid van drie artsen in de federale regering met een gunstig vooroordeel. Hij laat horen dat BVAS en VBS échte inspraak wensen en stelt duidelijk dat BVAS het inmiddels 52 jaar oude systeem van akkoorden wil verder zetten, maar met de garantie dat de afgesproken honoraria tijdens de duur van het akkoord worden behouden (MediQuality, 15.10.14).

° *Communautair*

Er zit helemaal niets communautairs in het regeerakkoord, ook geen woord over het voor herziening vatbaar verklaren van art. 195 van de Grondwet, de passe-partout voor een staatshervorming, op het einde van de legislatuur. Er staat daarentegen wel in dat de 6de staatshervorming zal worden uitgevoerd.



Dat maakt deel uit van de afspraken tussen de federale regeringspartners: "We hebben de andere partijen beloofd dat er de volgende vijf jaar een communautaire pauze komt." (Bart De Wever, DT 11.10.14) en "We hebben De Wever toen hij informateur was, heel duidelijk gezegd dat het niet de bedoeling kon zijn om communautaire thema's op tafel te leggen." (Wouter Beke, DS 11.10.14)

Of de Vlaamse regeringspartijen daarmee een goede beslissing hebben genomen, zullen de komende maanden/jaren uitwijzen. Wellicht geven we hen best het voordeel van de twijfel.

De federale begroting 2015

Op 23 oktober diende de federale regering bij Europa haar begroting voor 2015 in met een tekort van 2,1 % van het bbp (8,4 miljard euro) tegen het einde van dat jaar, en een schuldgraad die volgend jaar zou zakken van 105,6 % naar 105,1 % van het bbp.

Om dat te bereiken deed de regering Michel een budgettaire inspanning van 4,2 miljard euro, waarvan 3 miljard besparingen en 1,2 miljard nieuwe inkomsten.

Zo zakt de belastingdruk volgend jaar met 1,6 miljard van 48 naar 47,6 % van het bbp: er zijn niet enkel nieuwe inkomsten, doch ook belastingverlagingen gepland, namelijk 450 miljoen euro in de personenbelasting. Ook het overheidsbeslag (de totale uitgaven van de overheid in verhouding tot het bbp) zakt volgend jaar met 4,4 miljard van 54,1 naar 53 % (Pieter Blomme, DT 24.10.14).

Tot slot

Voor het VGV gaat de zorg voor de Vlaamse volksgemeenschap hand in hand met wereldsolidariteit. Wie de Ebola-epidemie in West-Afrika wil helpen stoppen kan dat doen via meerdere kanalen: een ervan is het Rode Kruis Vlaanderen (zie p. 19 in dit nummer).

Op 18 september besliste het bestuurscomité van het Verbond der Belgische Specialisten (VBS) een Vlaamse en een Franstalige vleugel op te richten: de "Artsenvereniging van Specialisten" (AVS) en de "Association des Médecins Spécialistes Francophones" (AMSF). Deze beslissing ligt in het verlengde van de 6de staatshervorming, die een impact heeft op de ziekenhuizen en op de artsen-specialisten in die ziekenhuizen. Aangezien er nog heel wat bevoegdheden federaal blijven, behoudt het VBS een federale koepel met twee naast elkaar bestaande verenigingen (Nicolas de Paepe, www.artsenkrant.com 19.09.14).

Dit is een nieuwe stap naar een Vlaamse gezondheidszorg.

En weldra komt de contingentering terug op de federale regeringstafel door een initiatief van de Franstalige Prof. Yvon Englert (zie p. 18). Dat belooft vuurwerk.

Eric Ponette, 30 oktober 2014

FORUM*

**** In deze rubriek worden bijdragen van VGV-leden en andere personen, evenals reacties hierop, opgenomen; elke auteur is zelf verantwoordelijk voor de inhoud.***

TEKORT AAN STAGEPLAATSEN VOOR ARTSEN-SPECIALISTEN?

Samenvatting:
Er dreigt voor een aantal specialismen een tekort aan stageplaatsen. Dit is deels te wijten aan de wettelijke vereisten voor de erkenning van stagemeesters/stagediensten, deels toe te schrijven aan het ontbreken van een financiële incentive voor het engageren van een arts-specialist in opleiding, deels het gevolg van een onevenwicht tussen vraag en aanbod. Naar de toekomst toe moeten de Hoge Raad en de Planningscommissie beleidsvoorbereidende analyses maken om te voorzien in voldoende kwaliteitsvolle opleidingsplaatsen voor de respectievelijke disciplines.



Medio mei publiceerde het Vlaams Geneeskundig Studentenoverleg (VGSO) een persmededeling waarin een tekort aan opleidingsplaatsen voor specialisten werd aangekaart. Voor een aantal disciplines dreigt er inderdaad een tekort aan erkende opleidingsplaatsen. De oorzaken hiervan zijn divers.

De erkenning van stagemeesters en stagediensten werd geregeld door het ministerieel besluit (MB) van 30 april 1999 tot vaststelling van de algemene criteria voor de erkenning van geneesheren-specialisten, stagemeesters en stagediensten. Het MB stelde dat de stagemeester voltijds en uitsluitend in zijn stagedienst klinische activiteiten mag uitoefenen en dat de stagedienst zich moet bevinden in een ziekenhuis. Vervolgens werd dan in aparte MB's per discipline gespecifieerd hoe de opleidingscapaciteit voor de stagemeester/stagedienst moest berekend worden ("het aantal kandidaat-specialisten onder leiding van de stagemeester in zijn stagedienst"). Voor de meeste disciplines was het beddenaantal het enige criterium.

Voor sommige disciplines, zoals dermatologie, voldoen de meeste specialisten niet aan deze wettelijke voorwaarden en zelfs indien er wel is voldaan, verhindert het lage aantal toegewezen ziekenhuisbedden een erkenning als stagedienst.

Op 23 april 2014 verscheen het geactualiseerd MB in het staatsblad. Sommige obstakels werden opgeruimd, maar andere bleven bestaan. Zo wordt door het nieuwe MB de mogelijkheid gecreëerd om een deel van de stage te doen in een stagedienst die zich niet in een ziekenhuis bevindt, hetgeen mogelijkheden biedt aan disciplines met een grote ambulante activiteit. Verder stelt het MB dat de berekening van de opleidingscapaciteit kan gebeuren in functie van het aantal bedden, de verantwoorde activiteit, het aantal opnamen met inbegrip van de opnamen in daghospitalisatie, het aantal consultaties en het aantal erkende arts-specialisten in de stagedienst. Deze criteria zijn een betere weergave van de omgeving waarin de arts-specialist in opleiding (ASO) momenteel wordt opgeleid. Deze algemene criteria moeten nu nog concreet uitgewerkt worden in de MB's per discipline. Tot zolang zijn de oude criteria van toepassing en blijven sommige disciplines verstoken van nieuwe stagemeesters en stagediensten.

In het nieuwe MB wordt een verdeling voorgesteld tussen universitaire en niet-universitaire opleidingsjaren. Het MB stelt dat minimum 1/3 en maximum 2/3 van de opleiding moet volbracht worden in een niet-universitair ziekenhuis. Deze regel kan voor een tekort aan opleidingsplaatsen zorgen en dit in de 2 richtingen al naargelang de discipline. Sommige disciplines zullen een tekort hebben aan niet-universitaire stagediensten, andere disciplines een tekort aan opleidingscapaciteit in universitaire ziekenhuizen.

Naast de wettelijke beperkingen bij de erkenning van stagemeester/stagedienst en de bijhorende opleidingscapaciteit stelt er zich het probleem van de financiële vergoeding van de ASO. De loonkost voor de ASO valt immers volledig ten laste van de stagemeester en stagedienst. Een financiële incentive die een kandidaat-stagemeester kan motiveren om zijn erkenning aan te vragen, ontbreekt momenteel. De stagemeester en zijn collega's-stafleden zullen afwegen wat de meerwaarde is van een ASO. Sommigen zullen ervoor kiezen om een bijkomende medewerker of staflid te engageren. Anderen zullen het aantal ASO beperken en niet de volledige opleidingscapaciteit benutten. In tegenstelling tot de ASO, krijgt de huisarts in opleiding (HAIO) wel een vergoeding vanuit het Riziv, die ongeveer overeenstemt met de helft van de loonkost. Een gelijke behandeling van ASO en HAIO zou een belangrijke stimulans betekenen voor het benutten van bestaande en het creëren van nieuwe opleidingsplaatsen voor kandidaat-specialisten.

Tenslotte moet het onevenwicht tussen vraag en aanbod bekeken worden. Voor sommige disciplines is er een overtal aan kandidaat-ASO, zodat beloftevolle jonge artsen geen opleidingsplaats verwerven en moeten heroriënteren of uitwijken naar het buitenland. Voor andere disciplines daarentegen geraakt het opleidingsaanbod niet volzet en blijven er lege stageplaatsen. Minimum quota, opgelegd door de overheid, zullen dit onevenwicht niet oplossen. De ervaring in de huisartsgeneeskunde heeft geleerd dat een verbetering van de inhoud en praktijkvoorwaarden wel een gunstig impact heeft. Voor de knelpuntdisciplines moet hieraan voorrang worden verleend, eerder dan vast te moeten stellen dat de quota niet ingevuld geraken.

De nood aan bijkomende kwaliteitsvolle opleidingsplaatsen is nu reeds actueel, mede door de grotere cohortes afstuderende artsen tijdens de recente en volgende promoties, maar stelt zich uiteraard het scherpst voor de dubbele cohorte van promotie 2018.
In juni 2018 zullen er in Vlaanderen immers naar verwachting 900 artsen afstuderen uit het 7-jarig curriculum en evenveel uit het 6-jarig curriculum. Zij bieden zich gelijktijdig aan voor een vervolgopleiding tot huisarts of specialist. De Hoge Raad voor Geneesheren-Specialisten en Huisartsen en de Commissie Planning Medisch Aanbod, die als adviesorganen resulteren onder de FOD Volksgezondheid, zijn zich hiervan bewust en dringen aan op een uitzonderingsmaatregel voor deze dubbele cohorte.

De opdracht van de Planningscommissie bestaat erin om de toekomstige behoeften aan medische (en paramedische) mankracht in te schatten rekening houdend met de leeftijdspiramide van de huidige beroepsactieve specialisten maar ook met wijzigende maatschappelijke noden en dit zowel bij artsen (bv. parttime beroepsactiviteit) als bij patiënten en de algemene bevolking (bv. vergrijzing, toename aan chronische zorg). De aanbevelingen van de Hoge Raad en de Planningscommissie kunnen tot gevolg hebben dat het aantal opleidingsplaatsen voor de ene discipline eerder kan afgebouwd worden terwijl die voor de andere discipline drastisch moet verhoogd worden. Concrete voorstellen zijn er op dit ogenblik niet, maar deze planning is essentieel in de discussie over de vervolgopleidingen van de toekomstige artsen. In die zin is 2018 eerder een katalysator om de beleidsvoorbereidende werkzaamheden in deze adviescommissies snel tot een goed einde te brengen.

De allertering door de studenten geneeskunde over het tekort aan opleidingsplaatsen moet ook in dit kader begrepen worden.

Prof. dr. Willy Peetermans,
voorzitter Competentiecentrum Interne Geneeskunde KU Leuven

HOE VLAAMS IS HET VLAAMSE REGEERAKKOORD?



Voor het eerst in de geschiedenis wordt de Vlaamse regering gedomineerd door een Vlaams-nationale partij en is er een Vlaams-nationalist als minister-president. Het lag dan ook in de lijn van de verwachtingen dat het Vlaamse regeerakkoord uitgesproken Vlaamsgezind zou zijn. Maar is dat ook zo? Het is een vraag die genuanceerd beantwoord moet worden.

Om te beginnen worden er in het regeerakkoord onmiskenbaar een aantal Vlaamsgezinde klemtonen gelegd. Je merkt zeker dat Vlaams-nationalisten mee de pen hebben vastgehouden. Neem nu de fameuze omzendbrief Peeters. Het is een aangename verrassing dat de Vlaamse regering zich uitdrukkelijk voorneemt om in de faciliteitengemeenten de principes van die omzendbrief te blijven hanteren. In juni had een tweetalige Kamer van de Raad van State zich nochtans tegen die omzendbrief uitgesproken in het arrest over de benoeming van de Franstalige burgemeesters. Volgens de Raad van State moeten de burgers niet telkens opnieuw vragen om overheidsdocumenten in het Frans te ontvangen (zoals bepaald in de omzendbrief), maar hoeven ze dat maar één keer om de vier jaar te doen. Het ging hier echter om een (ongevraagd) advies en niet om een formele vernietiging. Het is een goede zaak dat de Vlaamse regering dit advies nu gewoon naast zich neerlegt.

De Vlaamse regering blijft ook vasthouden aan het principe ‘Wonen in eigen streek’, waarbij in bepaalde gevallen bij de verkoop van woningen of bouwgrond voorrang wordt gegeven aan kopers die een aantoonbare band hebben met de streek. De Wooncode, die eveneens fel wordt gecontesteerd door de Franstaligen, wordt zelfs nog aangescherpt: inzake de taalbereidheidsvoorwaarden voor het huren van een sociale woning wil de Vlaamse regering evolueren van een inspanningsverbintenis naar een resultaatsverbintenis.

Net als haar voorganger laat deze Vlaamse regering er ook geen twijfel over bestaan dat het minderhedenverdrag niet zal worden geratificeerd. Een andere passage die letterlijk is gekopieerd uit het vorige Vlaamse regeerakkoord betreft de zogenaamde ‘assertieve opstelling’ ten aanzien van de federale regering: “We maken maximaal gebruik van onze eigen bevoegdheden, binnen het
grondwettelijk en wettelijk kader. We hanteren de wettelijke instrumenten wanneer andere overheden op onze bevoegdheidsdomeinen ageren.” Maar daar dient wel meteen aan toegevoegd dat er tijdens de vorige legislatuur niet veel in huis is gekomen van die assertieve opstelling.

Dat er een Vlaams-nationalist aan het stuur zit merk je ook aan het voornemen om de rol van het federale Agentschap voor de Buitenlandse Handel terug te dringen. Dit agentschap organiseert, in samenwerking met de gewesten, de prinselijke handelsmissies. Maar de Vlaamse regering wil het aantal handelsmissies beperken tot twee per jaar, en de dotatie aan het federale agentschap verminderen. In de plaats daarvan moet Flanders Investment and Trade een belangrijkere rol gaan spelen.

Het Vlaamse regeerakkoord benadrukt ook sterk de band tussen Brussel en de rest van Vlaanderen. De Vlaamse regering wil blijven investeren in Brussel en handhaaft daarbij de zogenaamde Brusselnorm. Dit betekent dat de Vlaamse overheid in Brussel een doelgroep van 30% van de bevolking voor ogen heeft en 5% van de gemeenschapsmiddelen in Brussel besteedt. Een belangrijk zinnetje is ook dat de Vlaamse regering zich voorneemt om te blijven investeren in het Brusselse toerisme. Dat is niet zo evident, omdat het toerisme in Brussel na de zesde staatshervorming een bevoegdheid is geworden van het Brussels Gewest. De gemeenschappen blijven enkel nog bevoegd voor het subsidiëren van de toeristische infrastructuur en voor de nationale en internationale promotie van Brussel. Maar de Vlaamse regering neemt zich kennelijk voor om die restbevoegdheden maximaal te benutten en het toerisme niet over te laten aan het Brussels Gewest.

De Vlaams-nationalisten hebben dus wel degelijk een aantal punten kunnen binnenhalen. Maar anderzijds hebben ze ook pijnlijke knieval moeten maken. Zo lezen we in het akkoord: “Wij wensen de zesde staatshervorming met de nodige samenwerkingsakkoorden te implementeren.” Anders gezegd, de N-VA-ers in de regering engageren zich ertoe om de staatshervorming, die ze in de vorige legislatuur nochtans te vuur en te zwaard hebben bestreden, loyaal uit te voeren. Extra pijnlijk daarbij is dat er in het regeerakkoord geen enkele reserve wordt geformuleerd ten aanzien van het samenwerkingsakkoord inzake de Communauté Métropolitaine van Brussel. Zolang de Vlaamse regering niet instemt met zo een samenwerkingsakkoord blijft die Hoofdstedelijke Gemeenschap van Brussel dode letter. Maar uit de algemene formulering betreffende de ‘nodige samenwerkingsakkoorden’ kan worden afgeleid dat de N-VA ook dit nefaste luik van de zesde staatshervorming loyaal zal uitvoeren.

Vanuit Vlaamsgezind oogpunt is de grootste ontgoocheling ongetwijfeld het ontbreken van een visie op de verdere institutionele ontwikkeling van België. Sinds 1999 waren de vijf resoluties het evidente referentiekader voor de Vlaamse regering. Vandaag ontbreekt elke verwijzing naar

die resoluties, ondanks het feit dat die nog maar zeer gedeeltelijk zijn uitgevoerd door de vijfde en zesde staatshervorming. Een buitenstaander die het regeerakkoord leest zou denken dat de drie coalitiepartners perfect gelukkig zijn met het huidige federale België. Dit is de eerste Vlaamse regering in de geschiedenis die zich neerlegt bij het institutionele status quo.
Dat de vijf resoluties verticaal zouden worden geklasseerd was verwacht. CD&V zou de resoluties het liefst van al weggommen uit de geschiedenis. Want met de zesde staatshervorming deed de partij precies het tegenovergestelde van wat ze in de resoluties had geëist: Brussel wordt een supergewest en de tweeledigheid van de staatsstructuur wordt afgebouwd. Open VLD is een belgicistische partij geworden die node wordt herinnerd aan haar Vlaamsgezinde excessen van de jaren negentig.

Maar waarom werd er dan niet afgesproken om in het Vlaams Parlement een nieuw overleg te beginnen over de verdere staatshervorming? Het antwoord is simpel. Alle partijen willen dat potje liever gedekt houden. Omdat niemand nog weet waar het met België naar toe moet. Open VLD mag dan al een tricolore partij geworden zijn, veel verder dan het mantra van de federale kieskring komt de partij niet. Waar CD&V met de staatshervorming naar toe wil is een mysterie, nog het meest van al voor de partij zelf. Luc Van den Brande, de architect van de vijf resoluties, had een heldere kijk op de institutionele problematiek en kende de materie als zijn broekzak. Kris Peeters daarentegen is altijd blijven steken in holle fraseologie (‘Copernicaanse omwenteling’, ‘positief confederalisme’ enz…).
Maar ook bij de N-VA is het beeld troebel. Wat is nu eigenlijk het einddoel: confederalisme of onafhankelijkheid? Hoe moet het confederalisme worden gerealiseerd? Moet Vlaanderen op termijn een aparte lidstaat worden van de EU? Is het streven naar onafhankelijkheid niet meer dan “fetisjisme”? Hoe breder de achterban, hoe meer mist de partij moet spuien rond haar communautaire aspiraties.

De waarheid is dat alle regeringspartijen schrik hebben van een debat ten gronde over de staatshervorming. Dat zou niet alleen de tegenstellingen tussen de partijen op scherp stellen, maar ook en vooral die binnen de partijen. Daardoor dreigt de staatshervorming de komende vijf jaar uit te groeien tot een groot taboe. De Vlaamse staatsvorming wordt niet alleen *on hold* gezet, er mag zelfs niet meer over worden gepraat. Dat belooft voor een eventuele nieuwe communautaire ronde na 2019.

Prof. Bart Maddens,
politicoloog aan de KU Leuven

DE NEIGING TOT MACHTSAFSTAND IN VLAANDEREN



In Neerlandia/Nederlands van nu (118;2,11-13) verbaast Marinel Gerritsen (Radboud Univ., Nijmegen) zich over de cultuurverschillen tussen Vlamingen en Nederlanders in een aan elkaar grenzend gebied met nagenoeg dezelfde taal. Op basis van zestien waarden, die cultuurspecialisten hanteren om culturen te karakteriseren, blijken Vlamingen steeds opnieuw meer te neigen tot *machtsafstand*, *onzekerheidsvermijding*, *masculien gedrag*, *particularisme*, *flexibiliteit* en *bescherming van eigen privéterritorium*. De auteur zoekt naar de oorzaak van dergelijke cultuurverschillen.

Dit is een fundamentele vraag die velen zich ook in Vlaanderen stellen. Deze verschillen worden gevoelsmatig onderkend en in de belevingswereld legt men zich daar ook bij neer. Soms vervalt men in clichés, simplificerende stereotypen of opgeklopte vooroordelen zoals ‘beter’ en ‘anders’. Dit geeft weleens aanleiding tot animositeit en anti-Hollands ressentiment. Anderen zien er zelfs reden in om elke toenadering met Nederland af te wijzen. Men hoort ook weleens beweren dat genetische verschillen hier in het spel zouden zijn. Populatiegenetische principes echter zijn hiermede in tegenspraak. Evolutionaire aanpassing door genmutaties in totale populaties en in een korte tijdspanne van een paar eeuwen zijn onmogelijk. In deze discussie over *nature/nurture* of *biologie/omgeving* kiest Gerritsen terecht voor de historisch zeer uiteenlopende ontwikkelingen in zuid en noord na de val van Antwerpen (1585). Na een gemeenschappelijke groei onder één overkoepelend institutioneel-bestuurlijk gezag van Bourgondiërs en daarna Habsburgers volgde de eerste scheuring dwars door het graafschap Vlaanderen en de hertogdommen Brabant en Loon. Dit ging gepaard met een uittocht van tienduizenden, meestal protestants (geworden) Vlaamse en Brabantse handelaren en intellectuelen. Zij waren de voorbode van de florerende Hollandse gewesten en de Gouden Eeuw. De onder politieke druk van Spaanse repressie opnieuw katholiek geworden Vlaamse gewesten bleven daarentegen verweesd achter. “Met de paplepel werden machtsafstand, onzekerheidsvermijding, particularisme, flexibiliteit en bescherming van eigen privéterritorium ingegoten”, zo schrijft Gerritsen, die zeer voorzichtig en plausibel blijft.

Deze historische queeste moet wellicht worden doorgetrokken, enerzijds naar de periode vóór de val van Antwerpen (1585) en anderzijds de periode nà de tweede scheuring van het Koninkrijk der Nederlanden (1830/1839). Dit is uiteraard voer voor historici.

Het waren de Vlamingen en Brabanders die de revolutionaire toon aangaven bij de Bourgondische hertogen en van hen eisten dat de kanselier en de secretarissen de landstaal, het Diets, machtig zouden zijn. Verheffing van de Franse hoftaal tot landstaal werd definitief afgewenteld (1477). Zij waren het ook die Maximiliaan van Oostenrijk gevangen namen en opsloten op de markt in Brugge. Zij waren het ook die zich van de paapse godsdienst afkeerden en de nieuwe propageerden! Zij waren ook de drijvende krachten bij de Pacificatie van Gent (1576), de Unie van Utrecht (1579) en het Plakkaat van Verlatinghe (1581), waarbij Philips II niet langer als vorst werd erkend door de Staten Generaal (1581). Dit zijn geen voorbeelden van ‘machtsafstand’, zoals wij bij de hedendaagse Vlaamse onderhandelaars ervaren. In plaats van het eigen lot in handen te nemen, wijken zij bij elke staatshervorming af van vooraf ingenomen standpunten: taalwetten in Brussel worden versoepeld en de taalgrens, die voortdurend ter discussie wordt gesteld, wordt via nieuwe faciliteiten naar het Noorden verplaatst, altijd met ‘pijn in het hart’ of om ‘de eenheid in het land te bewaren’.

Systematisch onderzoek naar het gedrag van de Belgische staat na de tweede scheuring in de Nederlanden (1830-1839) lijkt in het kader van Gerritsens vraagstelling nog belangrijker. Els Witte heeft onlangs aangetoond dat het

Orangisme onbesproken blijft in de Belgische, maar ook Nederlandse leerboeken, hoewel deze beweging voor de Belgische natievorming een zeer duchtige bedreiging is geweest. Bij middel van een zeer repressieve wetgeving werd een hele generatie van Oranjegezinden vervolgd, verbannen, gebroodroofd en belaagd met vernieling, brandstichting, zelfs met lynchpartijen. Velen moesten vluchten, carrières werden afgebroken. Zo werd ook Jan-Frans Willems, adept van Koning Willem I en vader van de ontluikende Vlaamse beweging, als ambtenaar in Antwerpen gedegradeerd naar het landelijke Eeklo.

Gelijksoortige repressies en epuraties vonden in Vlaanderen plaats na WO I en II. 'Onvaderlandse activiteiten' werden afgestraft door een Belgische staat, die zelf zocht naar identiteit tegenover een bevrijdend volksnationalisme. Herderlijke brieven, bedreigingen, banvloeken en andere kerkelijke pressie ontbraken ook hier niet: '*machtsafstand'*, '*onzekerheidsvermijding*' en '*bescherming van eigen privéterritorium*' werden met de pap ingelepeld. Tot vandaag de dag wordt Vlaanderen geculpabiliseerd en met angst voor politieke stellingnamen opgezadeld. Nog steeds gaan de Vlamingen gebukt onder complexen; zij moeten zich schamen over hun identiteit en eigen taal, en zich vooral toeleggen op de hysterie rond de rode duivels en 'Jupilervlaggen'! Het resultaat is een onderdanige maatschappij met een politieke 'elite', die als neofieten en in gespreide slagorde denkt de Vlaamse belangen te kunnen verdedigen tegenover doorwinterde, goed voorbereide en eendrachtige Franstalige politici. Voor ontplooiing van een zelfbewuste, niet defensieve maatschappij is geen behoefte aan financiële, economische, academische, laat staan politieke elites, maar aan een bovenlaag, die de echte belangen prioritair stelt en meehelpt om traditie met moderniteit te verbinden.

Piet Hein Jongbloet

Het gaat hier om een bewerking van een reactie, verschenen in Neerlandia/Nederlands van Nu-3-2014.

KORTE BERICHTEN

VOORTAAN OOK NIET-CHRISTELIJKE INSTELLINGEN BIJ ZORGNET

Een van de laatste verzuilde structuren verdwijnt. De koepel van de christelijke zieken- en rusthuizen, Zorgnet Vlaanderen, de Vlaamse werkgeversorganisatie die voorzieningen verenigt uit de "social profitsector" (algemene ziekenhuizen, voorzieningen uit de geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorgvoorzieningen) omarmt ook de openbare en anders gekleurde instellingen. De radicale scheidingslijn tussen christelijke en "neutrale" openbare ziekenhuizen verdwijnt ten gevolge van een statutenwijziging. Voor rusthuizen is de situatie minder ver gevorderd. Zorgnet stelt zich open voor alle zieken- en rusthuizen op voorwaarde dat zij sociaal verantwoord ondernemen. Alleen commerciële initiatieven worden geweerd. Zorgnet stelt zich ook open voor andere instellingen dan zieken- en rusthuizen zoals bijvoorbeeld thuiszorg. Zo zal ook de scheiding tussen zorg voor bejaarden, chronisch zieken en gehandicapten wegebben.
Marc Somville, algemeen directeur van Icuro, de Vlaamse koepel van 23 ziekenhuizen met publieke partners, heeft er geen probleem mee dat Zorgnet ook openbare ziekenhuizen als leden kan aantrekken: "Er zijn nu al gefuseerde ziekenhuizen die lid zijn van beide organisaties".
Raf Derycke, gedelegeerd bestuurder van de Broeders van Liefde, noemt de verruiming een onafwendbare maar wel positieve evolutie. Peter Degadt, de ceo van Zorgnet, onderlijnt dat Zorgnet wel ondersteuning blijft bieden aan de ontwikkeling van de christelijke ethiek voor zieken- en rusthuizen
Intussen blijft het katholiek onderwijs, onder leiding van Lieven Boeve die Mieke Van Hecke opvolgt, over als laatste sector waar de verzuiling standhoudt.
Bron: Guy Tegenbos, DS 18.08.14

Frank Goes

KINDERARMOEDE

"Kinderarmoede alarmerend in België" lezen we in DS van 13.06.14 van de hand van Guy Tegenbos: amper beter dan het Europees gemiddelde!
Inderdaad bijna 1/5 (18,7 %) kinderen leven in armoede, in België in toto, want Vlaanderen scoort zéér goed (10 %), na koploper Denemarken. Wallonië staat achteraan in de lijst (25 %) en Brussel scoort ronduit rampzalig (40 %), slechter dan Roemenië en Bulgarije. Dit werd voorgesteld in Bozar door oud-minister Frank Vandenbroucke en onderzoekers van de UA. Eigenlijk moet men regio's met regio's vergelijken en niet een regio met een land.

De risico's werden in de studie uitgeklaard en liggen voor de hand: eenoudergezinnen, erg laaggeschoolde ouders, ouders die niet in de EU geboren zijn…en vaak tellen die dan nog de meeste kinderen! 60% van de kinderen die in een eenoudergezin leven in Wallonië zijn arm; in Vlaanderen slechts 25% en gemiddeld in Europa 37%.

Werkloosheidssteun hoger maken dan maar net minder dan het laagste loon? Dan schept men een werkloosheidsval!
OPLOSSING? Een naargelang de regio verschillend beleid voeren, gericht op de risicogroepen in elke regio.
In het algemeen: arbeidsactiverende maatregelen voor de ouders en ... hébben ze een baan, ook fatsoenlijke verloning, zorgen voor kinderopvang en kostencompenserende maatregelen in analogie met de maximumfactuur in de gezondheidszorg ook in het onderwijs, en verder huursubsidies.

Lieve Van Ermen

ZIEKENHUISFINANCIERING (1)

Gezondheidseconoom L. Annemans brengt commentaar op het bericht dat 40 % van de Vlaamse ziekenhuizen verlies maakt. Om hieraan te verhelpen dreigen zij twee kunstmatige "bubbels" te scheppen in hun budget. Ten eerste zijn veel ziekenhuizen aangewezen op steeds meer prestaties van de artsen waardoor een bubbel van overbodige zorg ontstaat. De tweede bubbel ontstaat omdat er, als gevolg van opeenvolgende besparingsoperaties, steeds meer patiënten per verpleegkundige dienen verzorgd worden. De patiënt is hier de dupe.
Als oplossing voor de financieringsproblemen stelt hij voor om een deel van de inkomsten van ziekenhuizen en artsen (bv. 10% van de inkomsten) te koppelen aan kwaliteitscriteria. Als tweede maatregel wenst hij een inkrimping van de ziekenhuissector met 20% onder het motto: kleiner maar beter. Dit kan o.m. door niet meer alle

behandelingen in elk ziekenhuis aan te bieden. Uit studies blijkt dat dit meestal leidt tot betere en meer kosteneffectieve zorg. Ten slotte moet men alle zorgactoren blijvend motiveren. Om een omgeving van vertrouwen te scheppen en motivatie van alle zorgactoren te behouden dienen al te grote inkomstenverschillen tussen artsen herzien te worden.
Bron: DS 25.03.14

ZIEKENHUISFINANCIERING (2)

Guy Tegenbos stelt vast dat alle partijen gewonnen zijn voor een hervorming van de ziekenhuisfinanciering en tracht te achterhalen waarom die er dan nog niet is. Hij vindt hiervoor 5 grote redenen.
(1) Een gebrek aan politieke moed bij de politici om een dossier aan te pakken, dat zoveel financiële belangen doorkruist.
(2) Politici laten liefst zulke voorstellen uitwerken door de sector zelf, in casu door de ziekenhuizen en de artsenbonden. Maar die zijn ook niet happig en verkiezen dat de politiek de kastanjes uit het vuur haalt.
(3) De waarheid gebiedt ook te zeggen dat zo'n hervorming uiterst ingewikkeld en moeilijk is. Bv. een forfaitair jaarlijks bedrag kleven op een chronische aandoening is vlugger gezegd dan gedaan.
(4) Aan inkomens raken is altijd delicaat. Bv. als men geen afhoudingen meer zou doen op erelonen van de artsen, met hoeveel moeten die honoraria dan naar omlaag? Wie durft dit aansnijden? Hetzelfde taboe geldt voor het verminderen of afschaffen van ereloonsupplementen.
(5) Om het helemaal moeilijk te maken gaat het ook over macht. Zo stoelt de macht van de artsen in de ziekenhuizen op wat afgehouden wordt op hun erelonen. De artsen vrezen dat zij niets meer te zeggen zullen hebben als de directie al het geld in handen krijgt.
Bron: DS 25.03.14

ZIEKENHUISFINANCIERING (3)

Zorgnet Vlaanderen vraagt bij monde van zijn gedelegeerd bestuurder, Peter Degadt, aan de regeringsonderhandelaars de financiering van de ziekenhuizen grondig te herzien. Centraal uitgangspunt is de patiënt. Rondom hem moeten de zorgactoren, of ze nu binnen dan wel buiten het ziekenhuis actief zijn, de handen in elkaar slaan.

Concreet gaat Zorgnet uit van drie samenwerkingsvormen. Zo moeten patiënten met chronische aandoeningen terechtkunnen bij lokale zorgnetwerken, aangestuurd door zorgcoaches, een huisarts bv.; deze lokale netwerken garanderen de klok rond gepaste zorg. Daarnaast is een tweede netwerk nodig van hypergespecialiseerde artsen, klinische netwerken waar knowhow en kapitaalintensieve investeringen gebundeld worden. Niet in ieder ziekenhuis zal je dan nog behandeld worden voor uiterst zeldzame ziekten De inkomsten van de best verdienende artsen o.m. klinische biologen, nefrologen, radiologen ... moeten tot meer redelijke proporties worden herleid terwijl er meer geld zou gaan naar artsen, die overleggen met andere specialisten en huisartsen. Ten derde is Zorgnet voorstander van netwerken voor facilitair (aankoop bv.) en klinisch ondersteunende diensten (sterilisatie, apotheek ...).
Om dergelijke fundamentele omvorming van de financiering te realiseren vraagt Zorgnet aan de regering gedurende 5 jaar een gegarandeerd budget met een groeinorm van 2 % buiten de inflatie. De koepelorganisatie bepleit ook zorgstrategische meerjarenplannen. Voor goed gestandaardiseerde, planbare zorg kan een vast bedrag per patiënt worden voorzien. Voor mediumvariabele zorg is een kostenvork aangewezen en de financiering van hoogvariabele zorg gebeurt op basis van het verantwoorde, aanwezige personeel. Daarbij is het Elektronisch Patiëntendossier (EPD) een essentiële hefboom voor kwaliteitsvolle en geïntegreerde zorg in netwerken.
Bron: www.knack.be en DT 30.08.14

Albert Baert

TOETS NEDERLANDS BIJ BEGIN LAGERE EN MIDDELBARE SCHOOL

Jongeren die thuis geen Nederlands spreken hebben drie keer meer kans om zonder diploma of getuigschrift de schoolbanken te verlaten, met alle gevolgen van dien qua tewerkstelling. In 2011 - 2012 lag dit aantal op 13 % in het middelbaar en op 15 % in het lager onderwijs. In steden loopt dit percentage nog op, in Antwerpen zelfs naar 40 %. Ook kinderen die thuis Nederlands spreken zijn soms taalarm omdat de thuistaal verschillend is van de schooltaal.

Vanaf het schooljaar 2014 - 2015 is het daarom bij decreet verplicht om alle 130.000 leerlingen die beginnen aan de lagere of de middelbare school te onderwerpen aan een verplichte taaltest. Door de universiteiten is hiervoor een toolkit BREED EVALUEREN ontwikkeld die ruim test op woordenschat, spelling en taalvaardigheid. Zo nodig kan een basisschool vervolgens de desbetreffende leerling een 'taalbad' Nederlands opleggen, d.i. maximaal 1 jaar 'onderdompeling' in een leeromgeving die volledig op de Nederlandse taal is gericht. Middelbare scholen kunnen de scholieren tot 3 uur extra taallessen aanbieden, weliswaar binnen het normale aantal les- en zorguren. Deze test is geen toelatingsvoorwaarde en vervangt de taaltest op het einde van de kleuterklas, waarop veel kritiek was en die eigenlijk onvoldoende is gebleken. Het schoolteam moet de individuele taalvorderingen opvolgen. Jammer genoeg volgt er geen verplichte tweede test op het einde van het jaar. Evenmin krijgen de scholen hiervoor extra middelen aangereikt. Er wordt 'nu gezaaid om, hopelijk, straks te oogsten'.
Bron: DS 01.09.14

Hendrik Verbrugge

PLAATSGEBREK IN BRUSSELSE BASISSCHOLEN (bis)

Zes maanden geleden (Periodiek 69ste jg. nr. 2, 2014) meldden we dat 5.086 leerlingen zich hadden aangemeld voor 3.133 beschikbare plaatsen in Nederlandstalige kleuter- en lagere scholen in Brussel. Toen bestond de vrees dat voor een aantal leerlingen er geen school zou zijn om aan de leerplicht te voldoen. Nu begint het nieuwe schooljaar en er zijn 1.500 plaatsen tekort in Nederlandstalige kleuterklassen en die van het eerste leerjaar (DS 29.08.14). Het zijn vooral kansarme kinderen die daarvan de dupe zijn. Hoger opgeleide of meer ondernemende of vindingrijke ouders hebben een oplossing gevonden, vaak wellicht ver van huis.
Hoe is het zo ver kunnen komen? De aangroei van de schoolbevolking in Brussel was 10 jaar geleden reeds voorspeld. Kinderen die nu naar het eerste leerjaar gaan, waren 6 jaren geleden reeds geboren en konden dus geteld worden. Zes jaar is genoeg om minimum voorzieningen uit te bouwen zodat ouders kunnen voldoen aan de wettelijke onderwijsplicht en kinderen kunnen genieten van hun basisrecht op onderwijs. Het Nederlandstalig onderwijs bedient nu ongeveer 20 % van de leerlingen in Brussel. Volgens de Brussel-norm, bevestigd in het recente regeerakkoord, wil Vlaanderen zorgen voor een aanbod inzake persoonsgebonden materies voor 30 % van de Brusselse bevolking. Waarom zorgt

Vlaanderen dan niet voor scholen voor die 30 %? We vragen dat Vlaanderen snel de capaciteit aan Vlaamse scholen in Brussel zou uitbreiden. Voor Vlaanderen is dat een plicht en het is een goede investering voor de Vlaamse aanwezigheid in Brussel en om een ontwrichting van het onderwijs in de Vlaamse rand te vermijden.

Robrecht Vermeulen

MEDISCHE KNELPUNTBEROEPEN IN ZIEKENHUIZEN

Vlaamse ziekenhuizen hebben steeds meer moeite om 24/24 uur een spoedarts paraat te hebben. Het totaal tekort aan urgentieartsen zou 1.200 bedragen. Correcte berekening blijft uit omdat het kadaster voor medische beroepen – ook een VGV-vraag – er nog altijd niet is.
Ziekenhuizen zoeken ook vruchteloos geriaters, pediaters en dermatologen. Deze tekorten in medische specialisaties zijn historisch gegroeid. Het gaat om de zogenaamde intellectuele artsenberoepen. Deze specialisten verdienen enkel een honorarium op de consultatie. Technische prestaties zoals bij chirurgen ontbreken.
Binnen de ziekenhuizen steunt het huidig financieringsmodel ook op bijdragen van de artsen door afdrachten op hun ereloon. Onderbetaalde ziekenhuisartsen vluchten dan ook uit de ziekenhuizen om een privépraktijk te starten.
De enige oplossing voor de knelpuntberoepen, in het bijzonder voor spoedartsen, bestaat in een revalorisatie van de intellectuele acte. Artsen moeten voor hun consultaties en patiëntenbegeleiding gewoon meer verdienen. Dat moet binnen de volgende legislatuur gerealiseerd worden binnen het globale kader van de herziening van de gezondheidszorgfinanciering.

Geert Debruyne

INTERNETEXTENSIE .VLAANDEREN

Binnenkort zal men kunnen surfen naar "websites" die eindigen op .vlaanderen en ook .brussels. Zo meldde Jens Cardinaels in De Tijd op 26.08.14. Vlaanderen en Brussel willen die internetextensie gebruiken om hun regio online te promoten.
Vanaf 20 januari a.s. kan iedereen die dat wil een .vlaanderen en .brusselsdomein aanvragen. In de eerste fase kost een domeinnaam enkele honderden euro's, maar bij de publieke lancering zou de prijs dalen naar 20 tot 25 euro per jaar.
Eric Ponette

TREINSTAKING JUNI 2014

Op 29 en 30 juni 2014 was er nog maar eens een treinstaking. Verantwoordelijk daarvoor was de socialistische vakbond ACOD. Daarin echter niet gevolgd door de andere bonden, en zoals bleek door maar een marginaal deel van de treinbestuurders en treinbegeleiders. ACOD gijzelde het NMBS-personeel. Ondanks grote werkwilligheid van de absolute meerderheid van het NMBS-personeel reed maar een 20% van de treinen uit. Volgens cijfers van de NMBS waren in het ganse land 66% (zoals gezegd een volstrekte meerderheid...) van de treinbegeleiders aanwezig om het werk aan te vatten. In Vlaanderen was het zelfs 78%! Bij de treinbestuurders was het verschil tussen Vlaanderen en Wallonië en Brussel nog groter. 85% van de Vlaamse conducteurs wilde werken tegenover 64% van de Waalse.
De treinstaking aan het begin van de grote vakantie trof vooral de jeugd: Vlaamse festivalgangers en Vlaamse jeugdverenigingen die op kamp vertrokken. Met deze ongelukkig getimede treinstaking breekt de socialistische spoorbond ACOD ongewild nogmaals een lans voor de minimale dienstverlening. De onderhandelaars van de Zweedse coalitie zullen het graag horen. Met deze ongelukkig getimede treinstaking bewijst de socialistische spoorbond ACOD nog maar eens het verschil in arbeidsethiek tussen Vlaanderen en Wallonië. Met deze ongelukkig getimede treinstaking bewijst de socialistische spoorbond ACOD nogmaals dat sociaal en socialistisch eigenlijk antipoden van elkaar zijn.

Jan Van Meirhaeghe

KWALITEIT VLAAMS HOGER ONDERWIJS

Commissies met experts van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) verrichten een doorlichting van alle Vlaamse universiteiten en hogescholen tijdens hun gevreesde 'visitaties'. Op 22.08.14 werden de eerste halfjaarlijkse resultaten medegedeeld. Zo kregen 20 Vlaamse opleidingen hun kwaliteitsmerk of accreditatie en werden er 5 nieuwe goedgekeurd. Geen enkele opleiding kreeg een negatief oordeel. Ann Demeulemeester, de ondervoorzitter van NVAO, noemt deze resultaten 'bemoedigend', maar voegt er wel onmiddellijk aan toe dat geen enkele Vlaamse opleiding het label 'excellent' krijgt, zoals wel het geval is in Nederland met bijvoorbeeld nanowetenschap in Groningen en logica in Amsterdam. Waarom? 'Het Vlaamse hoger onderwijs is niet erg innovatief, het loopt niet aan de spits, het is eigenlijk een trage volger'. Veel te veel hoorcolleges, weinig tot geen e-learning, onvoldoende aansluiting bij de behoeften van de samenleving en de arbeidsmarkt.

Een honderdtal dossiers is nog in behandeling voor de tweede jaarhelft. Een kwart wordt nu al als 'goed' beschouwd, in de regel volgt dan de gewenste accreditatie. Maar ook hier volgt geen enkele 'excellent'. Zeven opleidingen, of 11 %, kregen van de bezoekende commissie zelfs een 'onvoldoende' mee als advies voor de NVAO. Het betreft een opleiding communicatie, een vroedkunde, een wijsbegeerte, twee journalistiek en twee verpleegkunde. Zij moeten een herstelplan doorvoeren, tot zolang werken ze voort met een voorlopige goedkeuring die beperkt is in de tijd.

De instellingen zelf vinden deze visitaties meer en meer tijdrovend en duur en ze willen zelf de kwaliteit van hun opleidingen kunnen bewaken. Daarom zullen de instellingen zelf vanaf 2015 worden doorgelicht en bij positieve evaluatie, te verwachten in 2018, zullen ze hun gelijk krijgen, maar er zal altijd wel een vorm van externe controle nodig blijven en dus ook worden toegepast.
Bron: DS 22.08.14

Hendrik Verbrugge

FISCALE BEVRIJDINGSDAG

Dit is het vijfde jaar op rij waarin de denktanks "New Direction" en het "Institut Economique Molinari" een lijst publiceren met de "Tax Liberation Day's" of fiscale bevrijdingsdagen in de Europese lidstaten. Dat concept meet de belastingdruk op arbeid: vanaf die dag werkt de werknemer niet langer voor de overheid, maar voor zichzelf.
De fiscale bevrijdingsdag mag niet verward worden met de "Taks Freedom Day" van consultant PwC, waarbij de gemiddelde totale belastingdruk gemeten wordt.

Terug naar de fiscale bevrijdingsdag.
In Cyprus werkt de werknemer vanaf 21 maart niet meer voor de overheid.
Voor Ierland en Malta valt de fiscale bevrijdingsdag op 28 april.
Voor het VK, Bulgarije en Luxemburg valt die dag in de maand mei.
Voor Portugal, Denemarken, Slovenië, Estland, Spanje, Kroatië, Polen, Li-

touwen, Tsjechië, Finland, Slovakije, Letland, Nederland, Zweden en Italië ligt die dag in de maand juni.
Voor Roemenië, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Oostenrijk en Frankrijk komt de fiscale bevrijdingsdag in de maand juli.
En België bengelt helemaal aan de staart van de 28 EU-landen met 8 augustus als fiscale bevrijdingsdag.

Commentaar van Professor fiscaal recht Michel Maus: "België moet zich niet meteen spiegelen aan Cyprus, maar het moet dringend weg uit de staart van het peloton. Kijk naar de Scandinavische landen. Die koppelen een hoge sociale welvaart – die beter en efficiënter is dan die in ons land – aan nadrukkelijk lagere lasten op arbeid dan bij ons."
Bron: Dries Bervoet, DT 06.08.14

Eric Ponette

ARTSEN KRIJGEN EEN BEETJE INSPRAAK IN HET VLAAMS BELEID

Minister Jo Vandeurzen (CD&V) wil artsenvakbonden en organisaties van zorgberoepen meer bij het beleid betrekken, nu de Vlaamse bevoegdheden inzake gezondheidszorg flink zullen worden uitgebreid door de zesde staatshervorming.
Vandeurzen zet twee ervaren experts aan het werk: oud-parlementslid Dr. Yolande Avontroodt (Open VLD) en Rob van den Oever van het christelijk ziekenfonds (CM). Zij moeten o.a. de representatieve organisaties van de zorgberoepen selecteren en nagaan waar er verkiezingen plaatshebben zoals voor de artsenvakbonden. Volgens Marc Moens, topman van BVAS-artsenvakbond, is dit een begin.
In tegenstelling met wat gebeurt op federaal niveau, waar er slechts twee partners (ziekenfondsen en zorgverstrekkers, zoals de artsenvakbonden) worden betrokken in het overleg, zou de Vlaamse overheid met vier partners willen werken en ook de organisaties van de zorgaanbieders (de ziekenhuizen) maar vooral ook de patiëntenorganisaties erin betrekken.
Bron: Guy Tegenbos, DS 17.03.14

Frank Goes

LAGE DEELNAME AAN ARTSENVERKIEZINGEN

Volgens de telling van het RIZIV was de participatiegraad tijdens de artsenverkiezingen van 23 juni ll. 37,54 % (www.riziv.be).
Aan de eerste syndicale artsenverkiezingen in 1998 namen 70,7 % van de artsen deel, in 2002 bracht 56,3 % zijn stem uit, in 2006 46,4 % en in 2010 48,82 %. Dokter Marc Moens verklaart de geringe belangstelling voor de huidige vijfde verkiezingen deels door de logge procedure (Geert Verrijken, www.artsenkrant.com 27.06.14).
De vraag is of de artsen zich niet meer betrokken zouden voelen bij de artsenverkiezingen na de toewijzing van de ganse gezondheidszorg aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap.

Eric Ponette

TOELATINGSPROEF (TAND)ARTSEN (1)

De sociologen B. Spruyt en L. Roggemans (VUB) hebben een studie gewijd aan de toelatingsproef (tand)artsen. Zij komen tot het besluit dat de slaagkansen afhangen niet alleen van de vooropleiding maar ook van het geslacht: meisjes hebben de helft minder kans op slagen dan jongens. 0ok wie thuis geen Nederlands spreekt heeft een lagere slaagkans wegens het groot gewicht van het Nederlands in de proef. Tenslotte speelt de familiale sociale achtergrond een grote rol. Zij pleiten voor een rol voor de universiteiten in de selectieprocedure omdat deze de taal- en sociale vaardigheden van de kandidaten beter zouden kunnen inschatten. Bovendien voelt de VUB, thuishaven van beide onderzoekers, zich benadeeld omdat zij nogal wat rekruteert bij anderstaligen in de hoofdstad (zowel allochtonen als Franstalige Belgen, die hun middelbaar in het Nederlands deden). Zij ziet namelijk een deel van hen naar een Franstalige universiteit verhuizen omdat daar geen toelatingsproef bestaat. Het rapport roept op om het belang van het Nederlands in de toelatingsproef ter discussie te stellen.
Prof. B. Himpens, voorzitter van de toelatingsproef, geeft toe dat het examen een hoog niveau vraagt maar wijst er op dat de vragen wel overeenstemmen met het leerplan van het middelbaar onderwijs. Hij geeft ook toe dat de vorm van het examen meer geschreven is voor jongens dan voor meisjes. Als er bv. twee mogelijke antwoorden zijn, in geval van meerkeuzevragen, dan gokken de jongens maar meisjes laten de vraag open. Bovendien hebben meisjes meer faalangst en stress. Hij is bereid met dit soort gegevens rekening te houden en verklaart zich bereid tot overleg en eventuele bijsturing voor volgend jaar.
Bron: DT en DS 09.07.14

TOELATINGSPROEF (TAND)ARTSEN (2)

Prof. J. De Maeseneer (UGent) reageert, mede namens de Vlaamse decanen geneeskunde, op de hogervermelde VUB-studie. Het toelatingsexamen heeft in Vlaanderen de voorwaarden gecreëerd voor een duidelijke verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in de opleidingen arts en tandarts.
Hij wijst er op dat de absolute genderverschillen klein zijn: 1 punt op 20 voor het examenonderdeel 'kennis en inzicht in de wetenschappen' en minder dan een half punt op 20 voor 'informatie verwerven en verwerken'. De slaagkans voor de totale proef bij meisjes ligt 8 procent lager. Dit is een fenomeen dat overal ter wereld bij dit soort toetsen wordt vastgesteld en waarover veel hypothesen bestaan.
Verder waren er vorig jaar een kleine 40 deelnemers met een andere moedertaal dan het Nederlands, die wel succesvol waren in het onderdeel 'kennis en inzicht in de wetenschappen' maar die niet slaagden in de totale test, wellicht door taalproblemen. De auteur vraagt zich af of men, naast het de selectie via een toegangsexamen, niet nog een kleine groep (10 procent bijvoorbeeld), zou kunnen rekruteren via 'een aanvullende procedure' op niveau van de medische faculteiten. Dergelijke transparante procedure zou duidelijk moeten aangeven wat de motivering is om een aantal kandidaten, vaak uit sociaaleconomische en etnisch culturele kwetsbare achtergrond, een kans en de nodige omkadering te geven.
Het toelatingsexamen bestaat nu 17 jaar en kritisch kijken naar de manier waarop het is samengesteld is zeker aan de orde. Toch wensen de decanen van de medische faculteiten in Vlaanderen dat het toelatingsexamen vóór de start van de opleiding behouden blijft. Zij ondersteunen eveneens de vraag van de Franstalige decanen om ook in Franstalig België met een toelatingsexamen vóór de start van de opleiding te werken.
Bron: DS 10.07.14

TOELATINGSPROEF (TAND)ARTSEN (3)

De Vlaamse studenten verenigd in het VGSO benadrukken dat een strikte toepassing van de contingentering noodzakelijk is en dat een selectie via een toelatingsproef hiervoor de beste oplossing is. Zij zijn het evenwel gedeeltelijk eens met de kritiek o.m.

wat betreft de benadeling van de vrouwelijk deelnemers, het te groot belang dat gehecht wordt aan de taalkennis en de lagere slaagkansen van de kandidaten met een lagere sociale afkomst.
Zij stellen daarom de oprichting van een permanente begeleidingscommissie voor. Deze moet waken over de kwaliteit, de examenmodaliteiten en moet tevens de inhoudelijke competenties analyseren. Volgens het VGSO kan men zich bijvoorbeeld afvragen of de studenten uit het vijfde jaar secundair onderwijs moeten toegelaten worden tot een examen dat toch voor hen ongeldig is. De huidige commissie zou daarbij nog enkel bevoegd zijn voor het corrigeren van de proef, de deliberatie en het concreet invullen van de vragen.
Ten tweede vraagt het VGSO om interuniversitaire voorbereidingssessies te organiseren. Deze eenduidige voorbereiding, toegankelijk voor alle studenten van het secundair onderwijs, moet tegemoet komen aan de kritiek betreffende de sociale ongelijkheid. De huidige wildgroei en de zeer hoge kost van de voorbereidingsmogelijkheden kunnen aldus worden tegengegaan.
Bron: Artsenkrant 01.09.14

Albert Baert

50 JAAR RIZIV: BEVOLKINGSONDERZOEK LEGT KNELPUNTEN BLOOT

Naar aanleiding van het 50 jarig bestaan van het RIZIV werd er een bevraging gedaan bij een representatief staal van de bevolking o.l.v. Prof Marc Elchardus van de VUB. In totaal waren er 2.000 participanten.
Uit de resultaten blijkt een brede steun voor het solidariteitsprincipe. 75 % staat achter een "universele" dienstverlening. Slechts 7% verkiest een Amerikaans systeem met een basispakket voor wie minder kan bijdragen aan het systeem. Toch zijn er grenzen aan de solidariteit. De idee dat wie er een "ongezonde" levensstijl op nahoudt zelf meer voor de kosten moet instaan krijgt steun van een belangrijk deel van de bevolking. 29 % vindt dat rokers zelf moeten instaan voor de behandeling van longkanker. 19 % vindt dat er onvoldoende controle is op de arbeidsongeschiktheid en de helft vindt een dure behandeling (> 50.000 euro) bij een terminale patiënt onverdedigbaar als deze behandeling enkel in staat is tot beperkte levensverlenging.
Over het algemeen is de bevolking tevreden met het zorgaanbod en de kwaliteit ervan. Knelpunten hier zijn de eigen bijdrage en de kosten van een ziekenhuisbehandeling, het aanbod in de rusthuizen en de wachttijden bij sommige specialisten. Financiële toegankelijkheid blijft ook een belangrijk aandachtspunt. Bij de groep met de meeste problemen stelt 20 % van de mensen zijn zorgvraag uit om financiele redenen. 99 % van de mensen vindt het een goed idee dat artsen gezondheidsgegevens via een netwerk kunnen delen; wel vindt 57 % dat ze hiervoor eerst hun toestemming moeten geven. Specialisatie van ziekenhuizen, de zogenaamde concentratie van de zorg, krijgt maar steun van 27 % van de bevolking. Het RIZIV zelf vraagt een ruimer debat over de thema's arbeidsongeschiktheid, invaliditeit en herintegratie.
Bron: Wouter Colson, www.artsenkrant.com 31.03.14

Bart Garmyn

50 JAAR NEDERLANDSTALIGE FACULTEIT GENEESKUNDE AAN DE KU LEUVEN

Op 4 oktober ll. hield de faculteit geneeskunde te Leuven een feestelijke academische zitting ter gelegenheid van de oprichting van een autonome Nederlandstalige faculteit vóór 50 jaar. Met een geprojecteerde leeuwenvlag naast de Europese vlag - symbolen van eenheid in verscheidenheid - verwelkomde Prof. Wim Robberecht als vicerector het publiek en stelde vast dat de passie voor onderzoek, onderwijs en voor de patiënt in die 50 jaar onveranderd zijn gebleven.
Prof. Jan Goffin hield de openingsrede en overschouwde de gunstige evolutie van de faculteit als een tevreden decaan, doch verloor er zijn kritische zin niet bij.

Daarop belichtten vijf sprekers ontwikkelingen in verschillende aspecten van de gezondheidszorg.
Prof. Bernard Himpens besprak het sterk geëvolueerde medisch onderwijs: van vastgeroest naar een doordachte continue verandering.
Em. Prof. Albert Baert gaf een prachtig geïllustreerd overzicht van de duizelingwekkende sprongen in de medische beeldvorming: echografie, computertomografie, magnetische resonantietomografie en het daaraan toegevoegde digitaal archiveringssysteem.
Em. Prof. Jean-Jacques Cassiman behandelde de genetische revolutie en haar maatschappelijk impact: de analyse van het DNA en het beter begrijpen van het genoom brachten belangrijke wijzigingen mee in diagnose, preventie en behandeling van meerdere ziekten met de daaraan verbonden maatschappelijke vragen.
Prof. Frank Vandenbroucke beschreef het ontstaan van de Nederlandstalige faculteit geneeskunde als een verhaal van emancipatie, die moest afgedwongen worden van hardleerse conservatieve krachten, en hield een pleidooi voor de blijvende beklemtoning van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de artsen.
Em. Prof. Jan Peers stelde voorop dat de oprichting van de Nederlandstalige faculteit geneeskunde toeliet om ongehinderd een lange termijnvisie te ontwikkelen over de realisatie van een universitair ziekenhuis in samenwerking met de faculteit.

Tot slot gaf Liesbet Nys, doctor in de geschiedenis, een overzicht van de splitsing van de Leuvense faculteit geneeskunde in de zestiger jaren van vorige eeuw: zij publiceerde daarover de brochure "Gescheiden bedden – Het ontstaan van de Nederlandstalige Faculteit Geneeskunde aan de Leuvense universiteit".
Meer bijzonderheden over deze viering: https://med.kuleuven.be/nl/lokaalnieuws/50jaar

Eric Ponette

VERBOND DER VLAAMSE TANDARTSEN EIST SPLITSING RIZIV BUDGET

Op 9 oktober ll. publiceerde het Verbond der Vlaamse Tandartsen (VVT) een persbericht met bovenvermelde eis.
In de inleiding schetst het VVT de ontstaansredenen van de federale contingenteringsregel voor artsen en tandartsen: de kwaliteit en de financiele kost van de opleidingen, de onmogelijkheid om grote schommelingen op korte termijn op te vangen in het onderwijs en de relatie tussen het aantal zorgverleners en het verbruik van RIZIV-budgetten voor terugbetalingen.
Verder wijst het VVT er op dat Vlaanderen de nodige beslissingen nam om het onderwijs af te stemmen op de mogelijkheden in het toekomstig werkveld, doch dat het Franstalig onderwijs weigerde maatregelen te nemen ter opvolging van de federale contingentering. Meer zelfs: Franstalige actiegroepen eisen nu de afschaffing van de contingentering.

Het VVT besluit: *"Tarievenakkoorden worden op het RIZIV afgesloten in gesloten budgetenveloppes die tot op*

heden geen rekening hielden met het aantal zorgverleners. In de aanloop naar de onderhandelingen over een mogelijk nieuw tarievenakkoord 2015 – 2016 wenst het VVT duidelijk te stellen dat er geen nieuw tarievenakkoord kan afgesloten worden als het budget van tandheelkundige zorgen voor Vlamingen en Franstaligen niet duidelijk opgesplitst wordt. Vlaamse tandartsen kunnen immers niet verantwoordelijk gesteld worden voor het onverantwoord gebruik van RIZIV-budgetten dat onvermijdelijk zou ontstaan wanneer een overtal aan Franstalige tandartsen zou toegestaan worden. Elk RIZIV-nummer brengt een verbruik mee en misbruiken ontstaan heel dikwijls uit economische noodzaak, niet in het voordeel van de gezondheid van de patiënt maar uit overlevingsdrang van de zorgverlener."
Het persbericht is ondertekend door Stefaan Hanson, woordvoerder van VVT.

Eric Ponette

TWEEDE SCHOOLTAAL IN VLAANDEREN EN WALLONIË

In Vlaanderen is er verplichte schoolkeuze voor het Frans als tweede taal.
De verleiding is groot om de keuze vrij te laten tussen Engels, Frans of Duits, zoals in Wallonië, waar het geloof in België geen taboe meer is en de keuze voor het Nederlands terrein verliest: de keuze voor het Engels steeg er tussen 2009 en 2012 van 49 naar 53 procent.
Bron: Christophe Deborsu, DS 03.04.14

Piet Hein Jongbloet

RAAD VAN STATE EN RONDZENDBRIEF-PEETERS IN FACILITEITENGEMEENTEN

Leo Peeters, de vader en de uitvoerder van "de gedachte" liet in de jaren negentig in een rondzendbrief weten dat alle officiële documenten in de faciliteitengemeenten eerst in het Nederlands moeten rondgestuurd worden. Achteraf mogen de burgers ook een vertaling in het Frans aanvragen. Het is bekend dat een aantal burgemeesters deze besluiten niet toepasten en zo hun benoeming zagen afgeblokt.
Nu komt de tweetalige algemene vergadering van de Raad van State met een compromis waarbij Franstaligen de officiële documenten nu na simpel verzoek voor 4 jaar in de eigen taal kunnen krijgen. De Vlaamse minister–president Geert Bourgeois is hier niet gelukkig mee en meent "dat het toch mogelijk moet zijn om met de nieuwe Vlaamse regering een nieuwe, aangepaste rondzendbrief op te stellen". Leo Peeters zelf ziet in deze beslissing van de Raad van State een erkenning van het feit dat het Nederlands de prioritaire taal is in de faciliteitengemeenten (Dries Bervoet, DT 21.06.14; Wim Winckelmans, DS 21.06.14). Dit is niet enkel een belangrijke beslissing voor de Nederlands- en Franstalige inwoners, maar ook voor de multiculturele bevolking van de Rand.
Het Vlaams regeerakkoord van 22 juli ll. vermeldt: *"We blijven de principes die aan de basis liggen van de omzendbrieven van de Vlaamse regering hanteren bij de communicatie van de overheden met de inwoners in de faciliteitengemeenten: deze gemeenten behoren onverkort tot het Nederlandse taalgebied, en Franstaligen moeten er de faciliteiten waar ze wettelijk recht op hebben uitdrukkelijk aanvragen"*. Wordt dus vervolgd.

Chris Geens

HELFT FRANSTALIGE AFSTUDERENDE ARTSEN KRIJGT VOLGEND JAAR GEEN RIZIV-NUMMER

In juni 2015 zullen 300 artsen, dat is één op twee, afgestudeerd aan de Franstalige universiteiten, geen Riziv-nummer krijgen. Zo meldt Yvon Englert, voorzitter van het college van decanen van de Franstalige geneeskundefaculteiten. Hij wijst alle verantwoordelijkheid van de Franstalige universiteiten voor deze toestand af omdat zij volgens hem niet de bevoegdheid hebben om de toegang tot de studies te beperken. Het is de Franse Gemeenschap die de beslissing genomen heeft om elke filter bij het begin van de studies af te schaffen. In het "eerder rechtse" (sic) Vlaanderen vindt men het toegangsexamen geen probleem terwijl in Franstalig België een filter bij de start van de opleiding als sociaal onrechtvaardig wordt beschouwd, aldus nog Englert. Hij meent dat het huidig beleid gefaald heeft omdat het onaanvaardbaar is dat jongeren na zeven jaar studies geen toegang zouden krijgen tot de (Riziv) arbeidsmarkt. Hij wil daarom dat de uitstroom dringend herbekeken zou worden (www.artsenkrant.com, 24.10.14).

Commentaar: Dit is dus, na de (voorlopig) mislukte poging van Onkelinx enkele maanden geleden, een nieuwe openlijke poging van de Franstaligen om de contingentering af te schaffen. Hun argument, het massaal onevenwicht tussen het aantal afgeleverde Franstalige artsendiploma's en het wettelijk vastgelegd aantal artsen dat binnen het Riziv-kader mag functioneren, is vals omdat dit onevenwicht doelbewust door de Franstalige faculteiten werd opgebouwd tijdens de voorbije jaren, en dit ondanks herhaalde waarschuwingen van Vlaamse zijde o.m. in dit tijdschrift.

Albert Baert

VGV-MEDEDELINGEN

NIEUWJAARSCONCERT AKO

Het Antwerps Kultureel Overleg (AKO) nodigt u uit tot het 35ste AKO Nieuwjaarsconcert op ***zondag 11 januari 2015*** om 11 u. voor een uitzonderlijk programma met beroemde ouvertures en koormuziek en bovendien een unieke uitvoering van de Koorfantasie (Ludwig van Beethoven) door het Vlaams Symphonisch koor en orkest.
° *Inschrijving en kosten:* zie www.vgv.be, klik op "Cultuur Activiteiten", daarna op "Programma"

STATUTAIRE ALGEMENE LEDENVERGADERING VGV

° *Datum:* ***zaterdag 28 februari 2015***
° *Plaats:* Abdij van Averbode
° *Noteer:* geleid bezoek aan de kunstschatten van de abdij

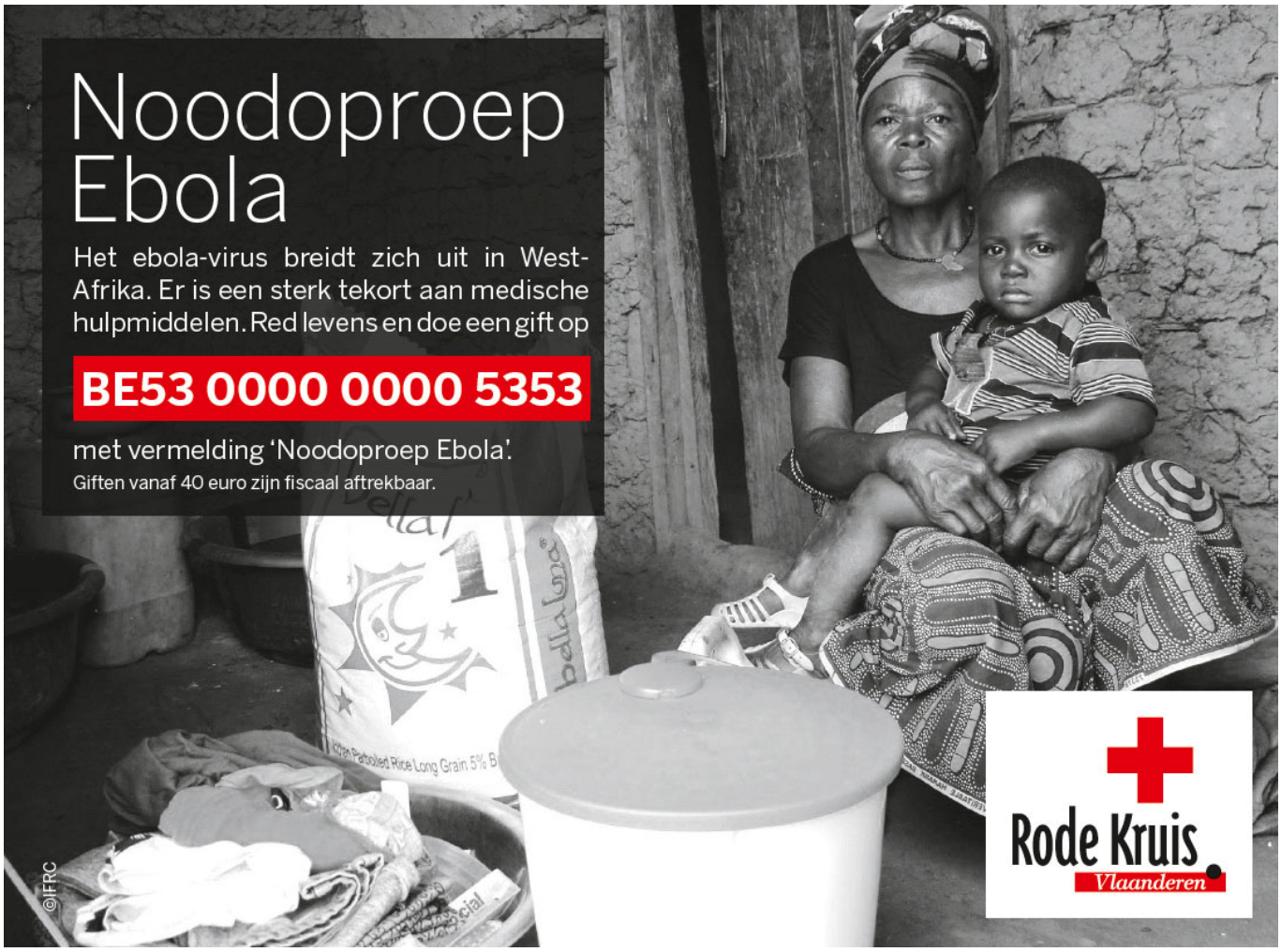
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

VOLK IN NOOD



De studentes van Matara in Sri Lanka danken de artsen van het Vlaams Geneeskundigenverbond die hun studies ondersteunden in 2013 via VOLK IN NOOD (www.volkinnood.org).

NOODOPROEP EBOLA



DE VLAAMSE GEZONDHEIDSZORG

Vlaanderen goed op weg naar eigen gezondheidszorg

De zesde staatshervorming is maar een overgangsfase en toch biedt zij heel wat kansen aan de Vlaamse Gemeenschap om vaardigheden te verwerven in het sturen en leiden van de eigen gezondheidszorg. De eerste ziekenhuizen stappen nu over naar een volledig beheer vanuit de Vlaamse Gemeenschap. Het betreft hier de groep van categorale ziekenhuizen die gekenmerkt worden door een specifiek zorgaanbod voor een bepaalde doelgroep. Het gaat om instellingen die enkel over geïsoleerde geriatrische diensten (G–diensten) beschikken of die een gespecialiseerd aanbod voor behandeling en revalidatie bieden. Via mondelinge informatiegaring vernamen wij dat slechts 4 van de 9 categorale ziekenhuizen de stap naar Vlaanderen hebben gewaagd. De andere ziekenhuizen zouden gekozen hebben voor fusie met een nabij gelegen algemeen ziekenhuis. Of dit om koudwatervrees gaat of eerder om praktisch nut of financiële zekerheid is ons onbekend.
Het wordt een hele uitdaging voor iedereen en zowel op het terrein als bij het beleid zijn de verwachtingen hoog gespannen. Maar Vlaanderen mag er gerust in zijn, alle voorzorgen werden genomen en er is deskundigheid aanwezig zowel in de sector zelf als bij de verantwoordelijken van het beleid. De expertise die hier ontwikkeld wordt zal haar nut bewijzen bij de volgende fase.

Een goede evolutie en een gemiste kans

Dat de vereniging van “specialisten“ in dit land zich toch nog gaat opsplitsen volgens taalgroepen geeft een dubbel gevoel. Enerzijds is dit een positieve evolutie, die aansluit bij de overtuiging van vele gezondheidszorgbeoefenaars. Maar daarnaast getuigt een blijvende opsplitsing van het artsenberoep in “specialisten” en “niet–specialisten” van een gebrek aan visie bij diverse groepen van artsen.

Iedereen weet dat Vlaanderen heeft gekozen voor een stevige basis- gezondheidszorg in en om de huisartsenpraktijk waarbij de andere disciplines in het verlengde liggen van wat tussen de huisartsen en de patiënten werd afgesproken. VVMV pleit al jaar en dag voor een gemeenschappelijke vereniging waar alle artsenverenigingen een overlegplatform vinden.
Voor een lokale goed georganiseerde gezondheidszorg is het noodzakelijk dat alle artsen zich bekeren tot een zeer degelijk netwerk dat elke regio maximaal kan bedienen. Voor wie dergelijke aanpak een te moeilijk begrip is, moet in Brussel even te rade gaan bij “Huis voor Gezondheid”. Daar weet men wat afstemming, samenspraak en zorg zoeken is.

De multidisciplinaire huisartsenpraktijk als basis

Netwerking is in de mode en zo dus ook duidelijk in opgang binnen de gezondheidszorg. De hierboven beschreven meer dan noodzakelijke samenwerking van alle lokale artsen kan hier een voorbeeld van zijn. Zorgverstrekkers zijn de dag van vandaag nu eenmaal niet enkel verantwoordelijk voor de patiënten die op hen beroep doen voor de zorgverstrekking, maar hebben binnen de regio ook verantwoordelijkheid voor de totale gezondheidszorg van de bevolking. Het is dus een goed idee van de overheid om het lijnenprincipe binnen de gezondheidszorg volledig te laten vallen. Het dateert niet enkel uit de tijd van de krijgsgeneeskunde, maar is ook een totaal onwerkbaar begrip geworden. De aandacht moet nu gaan naar de basisgezondheidszorg die erg toegankelijk moet zijn voor alle inwoners van een betrokken regio. De huisarts hierbij als persoon opvoeren als verantwoordelijke of onmisbare sleutelfiguur voor de patiënten is ook niet meer hedendaags.



Vlaanderen moet durven kiezen voor de uitbouw van multidisciplinaire praktijk waar huisartsen zeker een belangrijke rol spelen, maar waar heel wat ondersteunende functies, paramedische disciplines en ook welzijnswerkers een plaats moeten hebben. Het huidige voorstel van “netwerkzorg” is nog veel te veel “ziekte gericht” en beperkt zich zo tot personen die al “medisch afhankelijk” zijn.
Het is natuurlijk een onmogelijke zaak dat de huisartsenpraktijk nog steeds een spagaat moet maken tussen de diverse beleidsoverheden. De individuele huisarts ressorteert onder de federale overheid, maar de praktijkondersteuning valt onder Vlaamse bevoegdheid. Binnen de intramurale zorg kent men deze situatie natuurlijk al sinds jaren waarbij de situatie in de woonzorgcentra (WZC) als een van de bekendste voorbeelden gold.
Mogelijk vormt het concept van de LMN’s (Lokale Multidisciplinaire Netwerken) een oplossing voor de multidisciplinaire huisartsenpraktijken die zich in een netwerk verenigingen. Om goed werk op het terrein en in de eigen buurt te leveren is er meer nodig dan een paar huisartsenkringen en een multidisciplinaire steungroep. De huisartsen moeten in de eigen regio concreet durven samenwerken met collegae en andere disciplines. De solo heeft immers zijn tijd gehad, hoe jammer ook, want dat was best leuk, maar nu compleet achterhaald. Multidisciplinaire zorg kan men enkel aanbieden vanuit een goed gestructureerde groep in continu overleg.

Gezondheidszorg en welzijn in de buurt

De toekomst van de gezondheidszorg in Vlaanderen ligt in het aanbod van kwaliteitsvolle zorg van hoog niveau binnen handbereik. Het wordt ook steeds duidelijker dat deze buurtzorg onlosmakelijk is verbonden met de lokale welzijnszorg en dat zowel netwerking als centrale coördinatie een rol spelen. De juiste schaalgrootte is een belangrijke factor die erg afhankelijk is van regio, dorp, gemeente, stad, of provincie. Maar concreet komt het er op aan dat er rond de multidisciplinaire huisartsenpraktijk afspraken gemaakt worden tussen alle actieve zorgverstrekkers en de betrokken welzijnswerkers. De intramurale zorg, van WZC, over bijzondere instellingen, categorale ziekenhuizen en algemene regionale of universitaire ziekenhuizen moet hier via gedegen netwerking op aansluiten. Voor de lokale OCMW’s, ziekenfondsafdelingen en talrijke andere steunverlenende organisaties is er zeker plaats.

Het gezonde Vlaanderen van morgen

Wij kijken allen uit naar de zevende staatshervorming, want nummer zes laat ons fel op de honger staan. Wij beseffen dat nog heel wat collegae in de zorgverstrekking in dit proces helemaal niet meegaan en het pootje graag laten hangen. Toch is er geen weg terug.
Vlaanderen heeft gekozen voor een kwaliteitsvolle gezondheidszorg die voor elkeen vlot bereikbaar is. De economische toestand eist dat wij elke euro driemaal ronddraaien alvorens wij hem uitgeven en dus moeten wij voorzichtige maar zekere stappen zetten. Wij laten de totale gezondheidszorg graag op ons afkomen en bouwen nu ons netwerk zorgvuldig uit. Het ziek zijn of de aandoening mag niet meer de focus zijn. Maar wel het algemeen welbevinden van elke inwoner van Vlaanderen, Brussel inbegrepen natuurlijk, die liefst zorgen en diensten binnen zijn eigen vertrouwde omgeving ontvangt, moet de focus zijn.

Chris Geens

VGV-CULTUUR

TENTOONSTELLINGEN

BINNENLAND:

Atelierflat Jozef Peeters (tot 31.12.17)
De Gerlachekaai 8, Antwerpen.
De binnenkant van het atelierflat is een driedimensionaal schilderij. Peeters (1895-1960) was één van de eerste abstracte kunstenaars. Hij ontwierp het meubilair, gaf geometrische kleurvlakken op alle muren, bewerkte de deuren en ontwierp zelfs de plafondlampen. Zijn dochter Godelieve bleef in het appartement 50 jaar wonen en bij haar overlijden in 2009 schonk zij het aan de stad Antwerpen. In 2013 werd het opnieuw gerestaureerd.
Individuele bezoeken iedere 1ste en 3de zaterdag van de maand (max. 10 personen).
Reserveren www.kmska.be

Heilige plaatsen – heilige boeken (19.09 tot 18.02.15)
Museum aan de stroom (MAS), Hanzestedeplaats 1, 2000 Antwerpen.
Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Hendrik Conscienceplein 4, 2000 Antwerpen.
De tentoonstelling gaat over de vergelijking tussen Christendom, Jodendom en Islam. Centraal staat het topwerk 'Madonna van Loreto' van de Italiaanse barokschilder Caravaggio. Het kunstwerk staat bekend als de beroemdste 'vuile voeten' uit de kunstgeschiedenis bij de knielende pelgrim. Andere topstukken zijn fragmenten van een Dode – Zeerol, Chagall en een set sleutels van de Kaaba.
www.mas.be

Schatten? / Schatten! Archeologie in het hart van Europa (tot 30.11)
Koninklijk museum van Mariemont, chaussée de Mariemont 100, Morlanwelz.
Vijfentwintig jaar ontdekkingen in Henegouwen worden in aansluiting gebracht met ontdekkingen in het hart van N–W Europa zodat de puzzel kan samengesteld worden tussen Wallonië en de aangrenzende streken. Tevens worden spitstechnologie in de kijker geplaatst en technieken uitgelegd.
www.musee-mariemont.be

Het Panamarenkohuis als artistiek monument (tot 31.12.17)
MHKA, Museum van Hedendaagse kunst Antwerpen, Leuvenstraat 32, 2000 Antwerpen. De atelierwoning kan mits reservering onder begeleiding bezocht worden.
www.muhka.be

Permanente Verhaerencollectie (tot 01.01.15)
Provinciaal Museum Emile Verhaeren, E. Verhaerenstraat 71, 2890 Sint – Amands.
Stukken uit de eigen collectie met manuscripten, foto's bibliofiele uitgaven en kunstwerken.
www.emileverhaeren.be

AfricaMuseum@BOZAR (tot 04.01.15)
Paleis voor Schone Kunsten, Ravensteinstraat 23, 1000 Brussel.
AfricaMuseum@BOZAR is een ontmoetingsruimte van het Koninklijk Museum voor Midden – Afrika, die in het PSK wordt opgezet voor de duur van de renovatiewerken tot in 2017.
www.bozar.be



14 – 18 – Dit is onze geschiedenis (tot 26.04.15)
Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, 1000 Brussel.
Een historische tentoonstelling over het conflict in alle facetten, die Europa verzwakt en beroerd hebben.
www.klm-mra.be

De erfenis van Karel de Grote (914 – 2014) (tot 30.11)
Provinciaal erfgoedcentrum, Lotharingenstraat 1, 9700 Ename.
De tentoonstelling vertelt het onvertelde verhaal van Karels erfenis die mee aan de basis lag van Europa's eeuwenlange verdeeldheid.
www.pam-ov.be

Van boomstam tot altaarstuk (tot 31.12)
Caermersklooster – Provinciaal Cultuurcentrum, Vrouwebroersstraat 6, 9000 Gent.
Deze tentoonstelling belicht in drie luiken de herkomst van de houten panelen van 'De Aanbidding van het Lam Gods', de historische constructies die werden aangebracht, evenals het dendrochronologisch onderzoek van het hout.
www.caermersklooster.be

Cosmopolitan Chicken Project (tot 15.11)
Kasteel van Chimay, rue du chateau 14, 6460 Chimay.
De conceptuele kunstenaar Koen Vanmechelen kruist verschillende kippensoorten om tot een kosmopolitische kip te komen.
www.chateaudechimay.be

Bruegelland (tot 31.12)
Stedelijk Museum Wuyts-Van Campen en baron Caroly, F. Van Cauwenberghstraat 14, Lier.
Een honderdtal werken uit het KMSKA tonen hoe Pieter Bruegel de Oude eeuwenlang voor latere kunstenaars een bron van inspiratie is geweest inzake boeren en buitenlui in het landelijke Vlaanderen.
www.lier.be, www.bruegelland.be

Rik Wouters en Co. Hoogtepunten (tot 31.12)
Stedelijk Museum Schepenhuis, Steenweg 1, Mechelen.
Ondanks zijn korte artistieke loopbaan liet Rik Wouters een fantastisch oeuvre na. De tentoonstelling omvat 26 schilderijen, 66 virtuoze aquarellen, tekeningen en 19 beelden. Wellicht de meest representatieve verzameling van Rik Wouters ter wereld, jaarlijks aangevuld met een tijdelijke presentatie.
De collectie van het KMSKA en de Stedelijke Musea van Mechelen.
www.mechelenbe/stedelijkemusea, www.rikwouters.be
uit@mechelen.be

Het Lam Gods ont(k)leed! (tot 31.12.17)
Museum voor Schone Kunsten, Citadelpark, Gent.
Caermersklooster-Provinciaal Cultuurcentrum, Vrouwebroerstraat (Patershol) 6, Gent
Gedurende de volgende vijf jaren kan het publiek stap voor stap de restauratie volgen in de Eerste Wandelgang

en de Houten Trapruimte naast een wisselende tentoonstelling in de Tweede Wandelgang.
www.caermersklooster.be

Moderne kunst uit het interbellum (tot 01.01.17)
FeliXart Museum, Kuikenstraat 6, Drogenbos.
Expositie over de bruisende kunstwereld tijdens het interbellum van de abstractie tot het expressionisme.
www.felixart.org

Het Gulden Cabinet: Koninklijk Museum bij Rockox te gast (tot 31.01.2016)
Museum Rockoxhuis, Keizerstraat 12, Antwerpen.
Reconstructie van de weelde van de verdwenen stadspaleizen uit het 17de eeuwse Antwerpen.
De patriciërswoning van burgemeester en mecenas Nicolaas Rockox is omgetoverd tot een luxueus kunstkabinet met meer dan 100 topstukken van oude meesters uit de collectie Van het Koninklijk Museum zoals Memling, van Eyck, Van Dyck, van der Weyden, Fouquet en Rubens.
www.rockoxhuis.be publiekswerking@kmska.be
www.hetguldencabinet.be

Reünie. Van Quinten Metsijs tot Peter Paul Rubens (tot 31.12.17)
Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, Handschoenmarkt, Antwerpen.
Meesterwerken uit het Koninklijk Museum terug in de kathedraal. Acht van de mooiste altaarstukken uit de museumcollectie schitteren opnieuw op hun oorspronkelijke locatie, naast acht altaarstukken uit de vaste collectie van de kathedraal.
publiekswerking@kmska.be www.dekathedraal.be.

KMSKA te gast (tot 01.07.17)
Museum voor Schone Kunsten Gent, Citadelpark, Gent.
Zestien topwerken uit de vaste collectie van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen.
www.mskgent.be

SAX 200 (tot 11.01.15)
Muziekinstrumentenmuseum, Hofberg 2, Brussel
Grootste tentoonstelling van muziekinstrumenten verbonden aan A. Sax ooit ter gelegenheid van zijn 200ste verjaardag. Een geniaal instrumentenbouwer met dezelfde betekenis voor de blaasinstrumenten als Stradivarius voor de viool.
www.mim.be

Shooting Range (27.06 tot 17.11)
FoMu- Fotomuseum, Waalsekaai 47, Antwerpen
De Eerste Wereldoorlog was het eerste grote conflict, op foto en film werd vastgelegd. De tentoonstelling toont hoe foto's voor propaganda, militaire doeleinden en als souvenirs misbruikt werden.
www.fotomuseum.be

Meet me@M HKA (tot 31.12.15)
M HKA – Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen, Leuvenstraat 32, Antwerpen.
Het is het eerste museum in België dat rondleidingen organiseert voor mensen, die lijden aan beginnende dementie.
www.muhka.be

Topstukkenvleugel (tot 18.02.15)
Mu.ZEE, Kunstmuseum aan Zee, Romestraat 11, Oostende.
De topstukken werden geselecteerd uit meer dan 3.500 werken die Mu.ZEE rijk is.
www.muzee.be

Sensatie en sensualiteit. Rubens en zijn erfenis (tot 04.01.15)
PSK, Ravensteinstraat 23, Brussel.
Zie VGV bezoekt.
www.bozar.be

Constantin Meunier (tot 11.01)
Fin-de-Siècle Museum, Regentschapstraat 3, Brussel
Zie VGV bezoekt.
www.fin-de-siecle-museum.be

Vesalius kruipt onder je huid. Het lichaam in beeld. (tot 18.01.15)
M-Museum Leuven, L. Vanderkelenstraat 28, Leuven.
Na 500 jaar is Vesalius helemaal terug en Leuven geeft deze wereldberoemde anatoom een plaats in tentoostellingen, muziek, dans, theater, lezingen en stadswandelingen.
www.vesaliusleuven.be www.mleuven.be

De anatomie ontleed (tot 24.04.16)
Museum Plantin Moretus, Vrijdagmarkt 22, Antwerpen
Deze tentoonstelling gaat over de kennis van de anatomie in de tijd van Vesalius. De Spaanse arts Valverde baseerde zijn boek op het anatomisch werk van Vesalius en Christoffel Plantin en gaf het boek uit. Tot vandaag blijft deze publicatie van belang voor de geschiedenis van de anatomie.
www.museumplantinmoretus.be

Erik Nagels (tot 02.11)
Salons, Stationstraat 85, Sint Niklaas
In het kader van 100 jaar WO1 geeft Erik Nagels vorm aan de verschillende lagen van het bewustzijn. Zestien schilderijen verbeelden geen oorlogstaferelen maar overlevingssituaties.
www.musea.sint-niklaas.be

Heropening van het vernieuwde Mercatormuseum (op 13.11)
Mercatormuseum, Zamanstraat 49, Sint Niklaas
De afdeling Oude Cartografie werd reeds vorig jaar geopend en nu de collectie Moderne Cartografie. Deze periode gaat over de geschiedenis van kaarten maken van 1830 tot 1990 hoe de cartografie evolueerde van luchtfoto's naar satellietfoto's en wat de kaarttoepassingen de dag van vandaag te bieden hebben.
www.musea.sint-niklaas.be

De prehistorische grot van Lascaux (tot 11.01)
Jubelparkmuseum, Jubelpark, Brussel.
Dank zij een reconstructie op schaal 1:1 stapt u het ware Lascaux binnen als de Sixtijnse kapel van de prehistorie.
www.kmkg.be

De modernen-kunst in de groote oorlog (tot 11.01)
Koningin Fabiozaal, Jezusstraat 28, Antwerpen.
Werk uit de oorlogsperiode 1914-1918. Vele kunstenaars stellen de vaste waarden in vraag, hetgeen leidde tot belangrijke vernieuwingen.
www.provant.be

Exodus (tot 31.03)
MAS, Hanzestedenplaats 1, Antwerpen
Het pakkende verhaal van anderhalf miljoen Belgen op de vlucht voor de oorlog.
www.mas.be

Kokoschka&Gauguin, doorgelicht-wanneer het onzichtbare zichtbaar wordt (tot 25.01)
KMSK, Museum voor Moderne Kunst, Regentschapstraat 3, Brussel.
Twee belangrijke schilderijen worden onderworpen aan een multispectraalanalyse en laten ons hun geheimen ontdekken.
www.fine-arts-museum.be

Schilderkunst in Siena (tot 18.01)
PSK, Ravensteinstraat 23, Brussel
Een tachtigtal werken uit de prestigieuze Pinacoteca de Siena die maar zelden hun thuishaven verlaten.
www.bozar.be

BUITENLAND:

Den Haag
- Het vernieuwde Mauritshuis toont een topcollectie oude schilderkunst in een stadspaleis.
- Mark Rothko (tot 01.03) Gemeentemuseum, www.gemeentemuseum.nl

Londen
- Anselm Kiefer, Royal Academy (tot 12.12), www.royalacademyorg.uk/anselm.keefe
- Turner, Tate Britain (tot 25.01), www.getyourguide.nl/tatebritain.tours

Parijs.
- Sous le Vent de l'art Brut. Collection De Stadshof (tot 04.01) die bewaard wordt in het Gentse Museum Dr. Guislain, La Halle Saint Pierre www.hallesaintpierre.org

Amsterdam
- Dumas, Stedelijk Museum (tot 04.01), www.bodyworlds.nl/ misbruikt werden

Jan Dockx

VGV BEZOEKT

Op 6 december bezoeken we de prachtige tentoonstelling over **Constantin Meunier** (1831-1905) in het **Fin-de-Siècle Museum** te Brussel. Met zijn beelden van mijnwerkers, dokwerkers en arbeiders heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd tot onze kunst. Zijn werk is aanwezig op straten en pleinen, maar sedert 1909 werd aan zijn oeuvre geen grote retrospectieve meer gewijd. Aanvankelijk was hij schilder en tekenaar en door een late roeping werd hij beeldhouwer. Toch besloot hij opnieuw schilder te worden en zou bijna dertig jaar geen beeld maken. In zijn schilderijen was reeds vroeg het maatschappelijk engagement duidelijk met sympathie voor verdrukten en vrijheidsstrijders. Tijdens zijn verblijf in de abdij van Westmalle rijpte zijn grote thema: de werkende mens in de industrie, de Antwerpse haven en de mijnen van de Borinage. In 1878 bezocht hij een staalwalserij in Hoei. Hij werd er getroffen door de grootsheid en de ruwe schoonheid van het werk van de arbeiders, vaak in onmenselijke omstandigheden en voor weinig geld. Nadien volgden Seraing, Val Saint-Lambert en de mijnen van het 'Zwarte land'. Met zijn bronzen mijnwerkers en havenarbeiders maakte hij de bekendste iconen van de industriële revolutie in ons land. Zijn werk werd vlug gewaardeerd omwille van het menselijke gehalte in een tijd van sociale ellende. Een deel van zijn beste werken zoals *De verloren zoon*, *De wanhopige* en *De volksvrouw* vertolkt universele gevoelens van lijden en verdriet. De geleide tentoonstelling start om 14.00 uur. Nadien kan men vrij het museum bezoeken waarvan de inkom inbegrepen is in het toegangsticket van de tentoonstelling.

Met het **Magritte Museum** en het **Fin-de Siècle Museum** hebben de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België hun moderniseringsproces beëindigd. Het laatste museum opende haar deuren in 2013 en brengt Brussel rond de eeuwwisseling in beeld als cultureel kruispunt van Europa. Brussel was een uniek trefpunt tijdens de periode van impressionisme, symbolisme en art nouveau. De dynamiek van de samenleving manifesteerde zich in alle domeinen van de artistieke creatie. Hoogtepunt is de uitzonderlijke *Verzameling Gillion Crowet* op niveau 8.

Wie nog op zijn honger zou zitten kan in de voormiddag de tentoonstelling bezoeken in het Paleis voor Schone kunsten (PSK): **Sensatie en sensualiteit, Rubens en zijn erfenis**. Deze tentoonstelling in samenwerking met het Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en The Royal Academy of Arts in Londen is zonder meer wereldklasse. De tentoonstelling slaagt er in om het allerbeste uit Rubens naar boven te halen en toont hem als een universeel kunstenaar wiens invloed zich over heel Europa uitstrekt en vier eeuwen ver reikt. Een dergelijke buitengewone expositie kan je maar eenmaal in je leven bewonderen. Geen van de werken verwijzen naar zijn atelier waar de hand van Rubens soms ver te zoeken is. Dat het Prado het topwerk '*De Liefdestuin*' uitleent onderstreept de topkwaliteit van deze tentoonstelling. Rubens was niet alleen een religieuze schilder en diplomaat maar stond aan de wieg van rococo en romantiek en was dan ook niet alleen de schilder van sensatie, maar ook van sensualiteit. De expositie is ingedeeld in zes thema's: geweld, macht, (wel)lust, compassie, elegantie en poëzie.

Jan Dockx

VGV BEZOCHT

Op zaterdag 6 en zondag 7 september bezochten wij Amsterdam. Gehoopt was op 24 aanwezigen. Door aanvulling met enkele kinderen waren wij met 11.
Om 10.00 u verzamelden wij aan het Rijksmuseum, waar wij de topstukken van het museum bezochten. De gids had zich enigszins aangepast aan de aanwezige jeugd, waardoor de uitleg niet steeds op het gewone niveau was. Maar een individuele verkenning van de collectie maakte veel goed. Rond 12.45 u. verzamelden we in de bistrot Joffres, een gekend adres in Amsterdam Zuid, voor een gezellige lunch.

Na een tramrit richting centraal station wachtte een gids om ons te begeleiden door 'het verborgen Amsterdam', een 2 uur durende wandeling door het oudste deel van de stad met het middeleeuwse hart, waar de rosse buurt ook deel van uitmaakt. We werden niet alleen geconfronteerd met het oudste beroep, maar ook met de oudste kerk, de oudste straten en de oudste huizen. De stadsgids stond lang stil bij een 'memento mori', maar bleek niet helemaal op de hoogte van de juiste betekenis ervan. Wij brachten verder bezoek aan de schuilkerk 'Onse Lieve Heer Op Solder', een verborgen plek waar de katholieken, in de tijd van het protestantse Amsterdam, verzamelden voor het belijden van de streng verboden eredienst. Een onbekende parel in de binnenstad!
De eerste dag werd afgesloten in een prachtige historische salonboot, met als hoogtepunt een grachtentocht 'terug in de tijd'. Wij doorkruisten vergeten buurten, zoals de Lastage en Verversbuurt, kwamen langs piepkleine grachtjes, gevaarlijk lage bruggetjes en adembenemend mooie uitkijkjes. Aan boord werden we verwelkomd met 17de eeuwse, Oud Amsterdamse likeurtjes, zoals 'Venusolie' of' Roosje zonder Doornen'. Door het beperkte gezelschap werd het likeurtje omgezet in 'enkele' likeurtjes. Sommigen waren ontgoocheld toen de flink opgeschoten flessen halverwege werden weggehaald.

Na een (te) korte vrije tijd, verzamelden de volwassenen in Senses, een restaurant vlak bij de Herengracht, waar een uitstekend menu en aangepaste wijnen werden voorgeschoteld. Een aanrader!
We maakten het niet te laat, want zondag was opnieuw een gevulde dag. Deze begon met het vernieuwde Van Gogh museum, waar een vakkundige gids de rondleiding verzorgde, opnieuw aangepast aan de jongste museumbezoekers. Toch hebben ook de volwassenen ervan genoten. In verband met het beperkte aantal deelnemers werd de Indische rijsttafel vervangen door een alternatieve bistrot. Enkele leden, speciaal uit Frankrijk gekomen om bij de lunch aan te sluiten, vonden het menu voor 'Bourgondische Vlamingen' enigszins sober. Dit werd gecompenseerd met extra glazen huiswijn. Gelukkig gingen de meesten per trein terug. In de namiddag was er ruimte voor individuele verkenning van Amsterdam. Enkele dames kozen voor de winkelstraten, andere sportievelingen huurden een fiets en verkenden de grachtengordel.



Bart Garmyn

80 JAAR NA DE DIEFSTAL VAN DE TWEE ZIJPANELEN UIT DE RETABEL VAN HET LAM GODS

Deel II: In een vorige bijlage (zie Periodiek nr 3, pg 25-26) hebben wij de diefstal en de eerste opsporing van de panelen van '*Het Lam Gods'* behandeld.

Pas in januari 1935 werd het gerecht op de hoogte gebracht van wat zich had voorgedaan. Eind april werd ook het publiek ingelicht over de diefstal. Het paneel '*St.Jan'* kreeg zijn plaats terug in *Het Lam Gods*. Een premie van 25.000 frank werd uitgeloofd voor degene die nuttige gegevens over *De Rechtvaardige Rechters* kon verstrekken. Uiteraard kwamen tal van opportunistische berichten binnen, grotendeels op jacht naar de premie. Twee dames, die de avond van de diefstal de St Baafs waren voorbij gekomen, konden melden een man met een verpakte plank te hebben gezien. Zij konden zelfs de nummerplaat van de auto vermelden, op één cijfer na. Bovendien hadden zij ook licht in de Vijdtkapel gezien. De meid van Goedertier kwam getuigen dat hij woedend was, toen zij hem gezien had met een langwerpige plank onder de arm.



Vanaf het begin van WO II liet Oberleutnant Koehn in talrijke gebouwen opsporingen uitvoeren, zonder resultaat. Hij ondervroeg eenieder die het overlijden van Goedertier had meegemaakt. Advocaat De Vos overleed in 1942, en de weduwe Goedertier stierf in1943, in onmin met De Vos. Na 1956 werden meerdere andere duistere, zo niet verdachte, figuren gescreend door Karel Mortier, een latere politiecommissaris te Gent, in een onderzoek samen met Noël Kerckaert, een journalist. Het raadsel werd niet opgelost.

Het retabel van '*Het Lam Gods'* was bij het begin van de oorlog in veiligheid gebracht in het vroegere Kasteel van Henry IV in Pau, Zuid-Frankrijk. Het werd echter bemachtigd door de Duitsers, vermoedelijk door aangifte van één van de Pétain-ministers en op bevel van Hitler (uiteraard ook van Goëring). Het werd ondergebracht in een verlaten zoutmijn in de streek van Alt Aussee (Salzburg), waar het door het Derde Amerikaanse Leger onaangetast en onbeschadigd teruggevonden werd. Even verbazingwekkend was het feit dat de lokale bevolking de door het Duitse leger aangebrachte springstof had kunnen uitschakelen. In augustus 1945 woonde Eisenhower, opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten, de overdracht van het retabel aan de Belgische regering bij.
Het is nooit bekend geworden waar 'D.U.A' voor stond. Men heeft gedacht: 'Door U Aangeduid". Een ander versie luidt: 'Deutschland Uber Alles'. Dat zou er kunnen op wijzen dat Goedertier handelde in opdracht van een derde persoon of instelling.

Jozef Van der Veken, bekend restaurateur nam het initiatief om een getrouwe kopie van het verloren luik te schilderen. Daarbij kreeg een '*der Rechters'* het gelaat van Leopold III. Dit paneel (zie fig.) vervangt nu het verloren kunstwerk. Te Antwerpen geboren en gevestigd in de Regentschapstraat te Brussel, had hij zich opgewerkt tot een goed restaurateur van oude werken, en zelfs tot een zeer bekwaam kopiist. Als jonge man was hij reeds bij Von Bissing, de Duitse gouverneur tijdens WO I, geroepen om advies te geven over de aankoop van een prijslijk oud doek. Als kopiist had hij meteen zijn eigen hand herkend op een portret van de smokkelaar, die hij enkele maanden voordien op doek had gebracht, in ruil voor boter en eieren. "Ongelooflijk goed werk. En bovenop ben ik in bezit van een evenbeeld" had hij gezegd. Nog dezelfde dag schilderde hij de vrouw van de smokkelaar en hij verkocht het eveneens aan Von Bissing. In 1927 was hij een voorloper van Van Meegeren: een van zijn kopies kwam onrechtstreeks terecht bij een gekende Londense Galerij, waar het

toegeschreven werd aan een Oude Meester. Als dusdanig werd het ook prijslijk verkocht aan een koper, die overtuigd was van de authenticiteit. Bij het vernemen van dit nieuws kon hij de koper enkel overtuigen dat het een kopie was van eigen hand, door zijn buurmeisje, dat model had gestaan als H. Maagd, hierover te laten getuigen. Op slag was hij beroemd en werd hij tot restaurateur van de Koninklijke Musea te Brussel aangesteld.
De auteur van dit artikel blijft graag bereid tot verdere toelichting over deze zaak, die onvolledig is weergegeven.

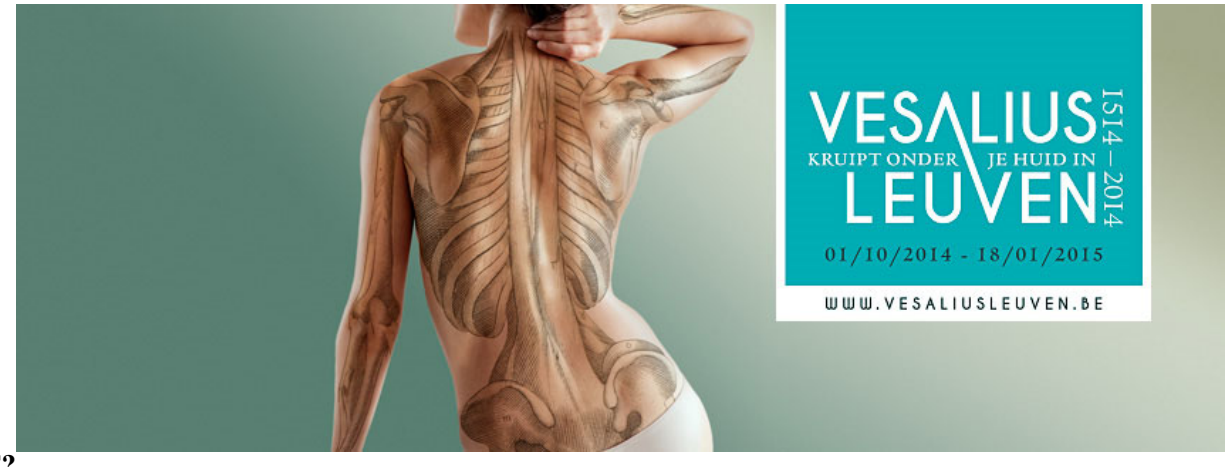
Aloïs Magnus, Arts KU Leuven promotie 1958

alois.magnus@skynet.be

Bibliographie:

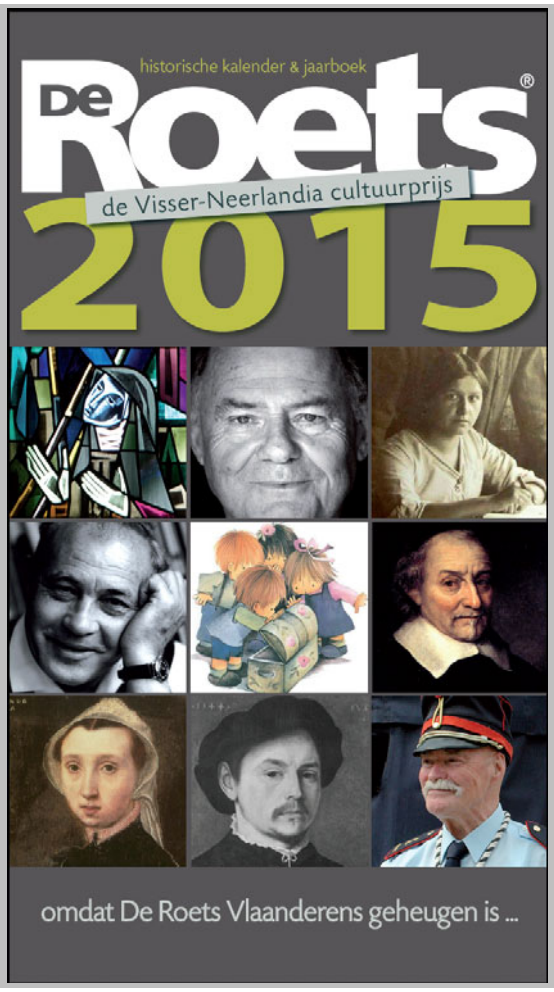
- Jos Cels: Mijnheer Arseen en de Rechtvaardige Rechters Buschmann Antwerpen 1976 / 0921/L
- Diverse auteurs: De stoutmoedige diefte van het Lam Gods Bij Tentoonstelling St.Pietersabdij – Gent 1995
- Peter Schmidt: Het Lam Gods, Davidsfonds, Uitgeverij Ten Have

PROGRAMMA GASTHUISBERGLEZINGEN VESALIUS 2014 – Gewijzigd dd. 29-08-2014



WAT?

Lezingencyclus waarin ***Vesalius*** afwisselend vanuit een historische en modern medische invalshoek wordt belicht.
Voor meer details: zie www.vesaliusleuven.be, klik op "Programma/Lezingen".



DE ROETS 2015 IS VERS VAN DE PERS

Deze historische kalender over de geschiedenis van Vlaanderen verschijnt dit jaar voor de elfde keer.

In de uitgave 2015 komen weer heel wat markante figuren en feiten aan bod.
Misschien zoekt u nog een geschenkje voor onder de kerstboom?

U kan de kalender kopen via www.roetsinfo.eu; klikken op "bestelling".

E.P.

MUZIEK BIJ DE GODEN IN PARIJS!

Wie volgend jaar enkele uitzonderlijke kamermuziekconcerten wil meemaken op de Parijse Champs-Elysées is tijdig gewaarschuwd. Op 5 februari, 20 en 21 maart 2015, strijkt er het *Pablo Casals festival* uit het Franse Prades opnieuw neer met een pleiade van uitzonderlijke 'chambristen'. Meerderen van hen hoorden wij reeds aan het werk, o.a. het Tsjechische *Talich kwartet*, dat aan het openingsconcert zal meewerken en niet meer hoeft te worden voorgesteld. Samen met Michel Lethiec, klarinettist en directeur van het *Prades festival*, vertolken zij het fameuze *Klarinetkwintet* van *Mozart,* het *Brahms kwintet op. 88* en het *pianokwintet* van *Dvořák*. De altvioliste Nobuko Imai, die aan Talich wordt toegevoegd, trad reeds op naast ... Kremer, Perlman, Schiff, Yo-Yo Ma en Zukerman. Reeds een idee van het bijzondere niveau?

Composities van *Jozef Haydn, Schubert* en *Felix Mendelssohn* zullen worden vertolkt door de uitzonderlijke hoornist André Casalet, ook te horen in het *Octet voor snaren en blaasinstrumenten, opus posth. 166 D. 803* van *Schubert*. Tijdens het laatste concert zijn, naast *Strauss' Tijl Uilenspiegel op. 28,* ook *Mahlers Lieder eines fahrenden Gesellen* te horen met Nora Gubisch, mezzo-sopraan als soliste. Dit allerlaatste concert wordt afgerond met het *Piano kwintet* van *Brahms*.

Deze avonden vangen aan om 20 u. en gaan door in het Théâtre des Champs Élysées, 16 avenue Montaigne te Parijs
info: www.theatreschampselysees.fr
Tel.0033 149 52 50 50



Luc Schaeverbeke

BOEKBESPREKINGEN

LOF DER GEZONDHEID – Voorschrift voor een zieke gezondheidszorg
LOUIS IDE
2014; 104 blz.; 14 X 24 cm
Uitg.: LannooCampus
(www.lannoocampus.be)
ISBN: 978 94 014 1820 1
Prijs: 19,99 euro
Bespreker: Eric Ponette



Wie de inzet en het werk van de auteur volgt, weet dat dit niet zijn debuut doch reeds zijn derde boek in deze reeks is. Elk van de drie boeken draagt als hoofdtitel "Lof der gezondheid".
Het huidige boek heeft als neventitel "Voorschrift voor een zieke gezondheidszorg" (mei 2014). Hierin gaat hij dieper in op de vraag wat de krachtlijnen van een Vlaams gezondheidsbeleid kunnen zijn. Want de zesde staatshervorming – zo stelt hij – brengt niet de verhoopte ommekeer. Zij zorgt integendeel voor nog meer versnippering van bevoegdheden, voor nog meer conflicten in palavers over samenwerkingsakkoorden tijdens interministeriële conferenties en zij zet de deur open voor regionalisering in plaats van communautarisering door ook Brussel bevoegdheden voor het gezondheidsbeleid toe te kennen.
Een grondige hervorming begint volgens de auteur noodzakelijkerwijze met het opstellen van een kadaster van de gezondheidszorgberoepen. Hij pleit voor de uitbouw van een sterke en goed toegankelijke eerste lijn met als spil de door de patiënt vrij gekozen huisarts die het centraal medisch dossier beheert, die administratief ondersteund wordt en nauw samenwerkt met de andere zorgverstrekkers in de eerste en tweede lijn; daarbij is digitalisering en deling van het patiëntendossier met gegarandeerd respect voor de privacy van de patiënt een belangrijk hulpmiddel. Om de toegankelijkheid tot de huisarts te bevorderen stelt Louis Ide een veralgemeende derdebetalersregeling voor, weliswaar met behoud van remgeld. Hij stelt ook een gemengde honorering voor zorgverstrekkers voor: deels per prestatie en deels forfaitair; in de verloning moet met de aspecten "kwaliteit" en "dienstverlening" rekening gehouden worden. Tegelijk pleit hij voor remgeld op de spoedgevallendienst om het oneigenlijk gebruik ervan te ontraden.
Inzake de ziekenhuizen bepleit hij de hervorming van de financiering met onder meer een scheiding tussen het ziekenhuisbudget, dat zo nodig moet verhoogd worden, en de honoraria voor ziekenhuisartsen. Bovendien bepleit hij een taakverdeling tussen de ziekenhuizen.
Verder bespreekt hij de noodzakelijke responsabilisering van artsen, ziekenhuizen, geneesmiddelenindustrie, ziekenfondsen en patiënten, de toekomstige rol van de ziekenfondsen, de uitbouw van de preventie, de ouderenzorg en het Europees samenwerkingsverband inzake gezondheidszorg.
Als eindboodschap geeft hij mee: "Hervormen waar nodig, behouden wat goed is."

BELGIE DE ONMOGELIJKE OPDRACHT VLAAMSE ONAFHANKELIJKHEID, RECHT, BEHOEFTE EN NOODZAAK
REMI VERMEIREN
2014; 216 blz; 17 x 22 cm.; paperback
Uitg. Pelckmans, Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout
ISBN 978 90 289 7730 3
Prijs: € 20,00
Bespreker: Piet Hein Jongbloet



De auteur, na 43 jaar werkzaam te zijn geweest bij de KBC, was de inspirator van het bekende Warandemanifest van de 'Denkgroep in De Warande'. Een lacune hierbij was het probleem Brussel, waarover hij grondig heeft nagedacht en een uitgewerkt voorstel aanbiedt. Hij onderbouwt zijn stellingen aan de hand van uitsluitend officiële Nederlandstalige, Franstalige en ook internationale studies, statistieken en tabellen. Zijn hoofdstelling is dat de gebrekkige en 'uitgeleefde' federale structuren van de Belgische constellatie gevolg zijn van de zes krakkemikkige staatshervormingen, waardoor de problemen zich hebben opgestapeld. Vanaf 1970 zijn staatsschuld en belastingsdruk alleen maar toegenomen en zijn de tegenprestaties of overheidsefficiëntie (*public governance*) alleen maar afgenomen: van dan af is de Belgische staatsschuld voornamelijk ontstaan en geheel opgebouwd door Waalse tekorten; deze konden onvoldoende gecompenseerd worden door nagenoeg permanent overgehevelde Vlaamse overschotten (pg. 189). De verklaring is niet alleen te zoeken bij de Franstaligen, die als een cordon, goedbeslagen en zeer ervaren onderhandelden. De Vlaam-

se onderhandelaars daarentegen, ook bij het recente 'vlinderakkoord', gingen als neofieten in gespreide dagorde aan tafel, onvoorbereid en onbeslagen; de gevolgen zijn uiteraard navenant. De auteur verdiept zich in de oorzaken van de onderdanigheid van de Vlamingen en vooral van de compromisbereidheid van hun politieke elite. Alleen een verzelfstandiging van de drie deelstaten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel) kan het consumptiefederalisme keren: in plaats van te vertrouwen op dotaties als weldaden van de federale staat, moeten zij hun verantwoordelijkheid op zich nemen. Ook de fiscaal-juridische gevolgen van een verdeling van de Belgische staatschuld, met inbegrip van overgangsperioden en ovegangstransferten worden uitgediept, evenals de consequenties voor de drie post-Belgische staten en hun onderlinge relaties. Het is bewonderenswaard hoe de auteur, schrijvend vanuit een Vlaams standpunt, dit met gelijklopende argumenten doet vanuit het Brusselse en Waalse standpunt.

HET VERLOREN KONINKRIJK HET HARDE VERZET VAN DE BELGISCHE ORANGISTEN TEGEN DE REVOLUTIE 1828-1850



ELS WITTE
Uitg. De Bezige Bij Antwerpen
Nassaustraat 37-41 B-2000 Antwerpen
2014; 688 blz.; 23,5 x 15,5 cm; geïllustreerd; gebonden
ISBN: 978 90 8542 550 2; NUR: 680
Prijs: € 39,99
Bespreker: Piet Hein Jongbloet

Els Witte, historica en oud-rector VUB, schreef na haar emeritaat een standaardwerk over het Orangisme. Zij neemt hierin de staatsnationalistische opvatting van heel wat historici na Pirenne in België en Nederland op de korrel. Dezen gingen er klakkeloos vanuit dat de revolutie in 1830-1839 'een onvermijdelijke wending was van de geschiedenis'. In hun opvatting zou een Belgische identiteit een eeuwenoud bestaan hebben gekend en was de volkse opstand tegen de Hollandse bezetter slechts een noodzakelijk gevolg ervan. De Belgische orangisten waren slechts marginalen en niets meer dan opponenten van 'de natiebouwers'. De revolutie kreeg alle belangstelling, terwijl de aandacht voor de tegenbeweging van Oranjegezinden uit de elite in Vlaanderen, Brussel en Wallonië dit plaatje ernstig bleek te verstoren. De werkelijkheid echter was dat in het grootste geheim met gelijkgezinden boven de Moerdijk werd gecorrespondeerd en alles in het werk gesteld om opnieuw aansluiting te vinden bij het Nederlandse Koninkrijk, zeker na de hardhandige onderdrukking door het nieuwe Belgische gezag, de beroving van alle macht en de verbanning.
In haar inleiding zoekt de auteur naar een verklaring voor deze stiefmoederlijke behandeling in de geschiedschrijving en het frustrerend gebrek aan informatie hierover. Haar antwoord: in de geschiedenis wordt aan de verliezers weinig of geen aandacht besteed; zij symboliseren de oude wereld en zij verliezen elke status, want zij hebben het niet gehaald; zij balanceren tussen nederlaag en wanhoop en zijn niet meer nuttig voor de triomferende samenleving, waar zij geen deel meer van uitmaken. De winnaars daarentegen vertegenwoordigen de nieuwe werkelijkheid en de verdere ontwikkeling; zij bepalen het heden. Daarom vernemen wij hier zo weinig over in onze schoolboeken. Door een massa nieuwe informatie en overtuigend bronnenmateriaal lukt het de auteur bestaande beelden in de literatuur te corrigeren en aan te vullen en hypothesen te toetsen. In de laatste twee hoofdstukken wordt de vraag behandeld of de verdwijning van deze politieke beweging ook een einde betekent van het culturele orangisme?

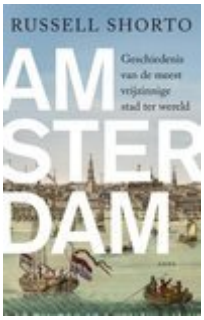
DE KET VAN JETTE



DIRK LAHAYE
2014; 350 blz.; 21 x 29,7 cm; 11 zwart-wit illustraties
Uitg. Dirk Lahaye, Waversebaan 160, 3001 Heverlee,
dirk.lahaye@med.kuleuven.be
ANV vzw Gallaitstraat 86, 1030 Brussel /backaert.anv@edpnet.be
ISBN: 9789491035012
Prijs: € 22,00 via boekhandel/€ 19,50 (geen portkosten) bij ANV vzw
Bespreker: Robrecht Vermeulen

In 83 korte verhalen en een epiloog, in 5 hoofdstukken gerangschikt, vertelt de auteur over zijn jeugdjaren vanaf de geboorte te Jette in 1937 tot eind humaniora aan het St-Pieterscollege in 1953: vóór, tijdens en na de oorlog en teloorgang. Vaak zijn het dialogen in Brussels dialect. Om er volop van te genieten is een zekere kennis ervan nuttig. Zij geven een realistisch beeld van het leven in de toen nog deels rurale Brusselse voorstad: het leven tijdens en na de oorlog met 'witten' en 'zwarten'; voedselschaarste; bombardementen en de ongebreidelde repressie; de naoorlogse voortschrijdende urbanisatie en verfransing; de dominante rol van de Kerk; de kwalijke rol van sommige nonnen en priesters in de actieve verfransing met steun van hun oversten; de ervaringen van een Vlaamse jongen bij Franstalige scouts, etc. Het eindigt met de vaststelling dat het voorheen grotendeels Vlaamse Jette niet meer bestaat. De ket is dood. Het Jette van de veertiger en vijftiger jaren bestaat niet meer en het Brussels dialect wordt nog weinig gesproken. In het nawoord wordt dit pessimistisch einde enigszins verzacht. Hierin wordt gewezen op het bloeiende Vlaamse gemeenschapsleven en het Vlaams college in het huidige Jette. De verhalen zijn boeiend geschreven en lezen zeer vlot. De auteur geeft blijk van een wakkere opmerkingsgeest en een formidabel geheugen. Of hield hij een nauwkeurig dagboek bij? Warm aanbevolen aan ouderen, die de sfeer van hun jeugd nog eens willen smaken en de jongeren, die iets willen vernemen over de sfeer en jeugdjaren van hun ouders of grootouders.

AMSTERDAM



RUSSELL SHORTO
2013; 403 blz.; 55 kleur illustraties; 215 x 135 mm.; paperback.
Ambo/Anthos uitgevers Amsterdam
ISBN 978 90 263 23997
Prijs: vanaf 19,95 €
Bespreker Frank Goes

Russell Shorto neemt ons mee naar de meest vrijzinnige stad ter wereld. Amsterdam is de stad die in de zeventiende 'gouden eeuw' economische en individuele vrijheid bracht. Wij wandelen in de voetsporen van de filosoof Baruch Spinoza, die als eerste stelde dat godsdienst en politiek gescheiden dienden te zijn, de humanist Erasmus, de denker filosoof John Locke, die Thomas Jefferson beïnvloedde. Verder ontmoeten wij er ook Rembrandt, Descartes, Multatuli, van Gogh, Anne Frank en dit in hun goede en slechte dagen.

Het boek beschrijft het ontstaan van Amsterdam als stad met de eerste aanleg van de grachten in de veertiende eeuw, de groei van de welvaart, het opstarten van de haringvloot, het verhaal van Karel V en zijn zoon Philips II (de protestantenjager), het keerpunt in de houding van Willem van Oranje (ook de Zwijger genoemd), en de tachtigjarige oorlog. Tevens wordt de mislukking van het multiculturalisme en gedoogbeleid besproken en de clash tussen de (conservatieve) burgemeesters-bestuurders en de jonge (vrijgevochten) groep die hun vrijzinnige idealen wilden doordrukken,.
Wie iets meer wenst te weten omtrent de hagepreken, de Beeldenstorm, de IJzeren hertog, de opkomst van het calvinisme, de gelijkenissen tussen de Unie van Utrecht en het eerste amendement van de Amerikaanse grondwet, de teloorgang van Antwerpen in 1580, de Oost-Indische compagnie, de oudste effectenbeurs ter wereld, de nachtwacht, de anatomische les van dr Nicolaes Tulp, de kolonisten van Nieuw Amsterdam (New York), Max Havelaar, de eerste Nederlandse vrouwelijke arts, de invoering van het vrouwenstemrecht in 1919, de twee grote oorlogen in de stad, de diamantwereld van Amsterdam, de Jodenvervolging, het gedoogbeleid, en de legalisering van prostitutie, euthanasie en homohuwelijk, moet dit boek kopen en lezen. De auteur is een goed verteller en het boek leest prettig. Het heeft heel wat illustraties, eindnoten, een literatuuroverzicht en een register.

DOKTER IN CONGO
JEF HAEVERANS
2011; 159 blz.; 16 X 24 cm
29 zwart-wit illustraties
Drukkerij Bulckens, Herenthout; uitgegeven in eigen beheer
Prijs: 15 euro verzendingskosten inbegrepen; te bestellen bij de auteur, op adres Waterstraat, 64, 2440 Geel of tel. 014/589 321
Bespreker: Eric Ponette



Collega Jef Haeverans vertrok kort na zijn promotie tot doctor in de geneeskunde in 1956 naar Congo als geneesheer van het gouvernement met de intentie er zijn medische loopbaan uit te bouwen en er te blijven. Hij verbleef er tot 1963 en maakte de Congolese onafhankelijkheid van 1 juli 1960 mee, doorkruist door de tijdelijke onafhankelijkheid van Katanga en de gevaarvolle chaos met slachtpartijen. Daarna specialiseerde hij voor orthopedisch chirurg en werkte gedurende 28 jaar als orthopedist in Geel. Tussen 1984 en 2001 nam hij met "Artsen zonder vakantie" (AZV) twaalfmaal deel aan een medische zending naar Afrika, waarvan tienmaal naar Congo.
Het pittige voorwoord is van de hand van orthopedist Prof. Michel Hoogmartens.
Het boek geeft een goed idee over de organisatie van de gezondheidszorg door hoofdzakelijk blanke artsen, paters en zusters, met de hulp van dikwijls ervaren inlandse verplegers in de koloniale periode en over de werking van AZV nadien.
We maken er kennis met de meest voorkomende pathologieën: tuberculose, lepra, slaapziekte, malaria, bilharziose, orchitis, gonorroe, pyosalpynx, slangenbeten, grote liesbreuken, goiters en baarmoederfibromyomen. De voornaamste indicaties voor heelkundige ingrepen in de beginperiode van AZV waren: sekwellen van kinderverlamming, klompvoetjes en osteomyelitis.
Jef Haeverans beschrijft schrijnende toestanden zoals de gewoonte om slechts één van de twee kindjes van een tweeling in leven te houden in sommige stammen, doch vermeldt ook prachtige initiatieven zoals het dagelijks wassen van terminale AIDS-patiënten door zowel inlandse als buitenlandse vrijwilligers.
Het boek is doorspekt met ook grappige anekdotes, zoals de gekleurde plastieken teelballen als prothesen na orchitis en de bonobo's van Stuttgart tot Planckendael. We leren ook heel wat nieuwe termen kennen, bvb. "Air peut-être" (Air Zaire) en lopende neus (druiper).
Het boek leest vlot door de indeling in hoofdstukken die zelf onderverdeeld zijn door vele tussentitels.
Het ganse boek ademt empathie voor zijn patiënten en sympathie voor het Congolese volk uit, mooi geformuleerd in zijn slotzin: "Heimwee blijft naar dit mooie land met zijn prachtig volk alsook naar de jaren die ik er doorbracht."

PATRIOTTISME KENT GEEN GRENZEN.
Naar een nieuwe progressieve agenda voor Vlaanderen.
LUDO ABICHT
2014; 96 blz.; 12 x 20 cm;
Pelckmans Uitgeverij NV, Brasschaatsteenweg 308,
2920 Kalmthout, www.pelckmans.be
ISBN NR: 978 90 289 7705 1
Prijs: € 9,50
Bespreker: Robrecht Vermeulen



Het doel van dit essay is onderzoek van *de kansen voor een vernieuwde linkse politiek in Vlaanderen*. Om zijn betoog te staven begint de auteur bij de filosofie van de verlichting. Hij behandelt o.a. de vragen: Kunnen de gedachten vrij zijn en de mensen niet? Is er plaats voor patriottisme in een open samenleving? Wie is bang voor de multicultuur? Hoe kan een links patriottisme er uitzien? Om hierop een gefundeerd antwoord te geven brengt de auteur veel interessante gedachten en stellingen naar voor, die een dieper inzicht verlenen in de denkwijze van de auteur, hoewel het verband met het doel soms minder duidelijk is. Hij besluit met de stelling dat *een vernieuwde Vlaamse Beweging alleen met een authentiek progressief project kan verhinderen dat het autonome Vlaanderen kopie wordt van het oude Belgische bestel*. Aanbevolen aan al wie belang stelt in de toekomst van Vlaanderen.

UIT DE DISCOTHEEK

CD Phaedra Classics 292029 L'ULTIMA CANZONE *MARCO VINCO SINGS FRANCESCO PAOLO TOSTI*
Uitvoerders: ***Marco Vinco*****,** bass ***Macri Simone,*** piano
Waarachtige "Fremiti d'amore" deze 18 canzoni op eigentijdse poëzie. ***TOSTI* (1846-1916),** lieveling aan het Engelse Hof van Edward VII, heeft "de Italiaanse romance bevrijd van de hypotheek van de opera; hij schonk haar originaliteit en eigen karakter" (Fr. Sanvitale). Niet zo tekstgebonden als het Duitse en Franse lied, primeert bij Tosti vooral de *emotionele sfeer* van het lied: uitbundige zangkunst



spontaan versmolten met eenvoud van melodische lijn. Emotioneel aspect bij uitvoering blijft dan uiterst delicaat! Al te vaak nl. sneuvelt Tosti's vocale lyriek onder excessen van zgn. pure 'Italianità' in zangstijl (opera-erfenis). M. Vinco, doorwinterd operazanger, omzeilt verstandig deze klip. Zijn nobele warme basstem, waarin de gloed van Italiaanse zon doorzindert, koestert deze melodieën met grootste zorg: zijn *beheerst temperament* schept festijn voor het oor! Het liedduo bekoort met (tekst *D'Annunzio*) verfijnd *Alba sepàra dalla luce l'ombra,* verleidelijk *A v'ucchella* (Don Giovanni op zijn best!) en ragfijn-teder wiegelied *Ninna, nanna.* Poëzie van *R. Mazzolla* mag zingen o.m. in Puccini-verwant *Tristezza*, in hevig emotioneel geladen, maar beheerst *Se tu non torni* en bewogen *Tormento.* Gevoelvolle nuances kiest M. Vinco voor mijmering rond liefdeslach en -leed, zoals in *l'Ultima Canzone.* In verinnnerlijkt *Sogno* streelt zijn onvergetelijke stem de verloren droom, die in *Ideale* ook sterk beroert. *Vorrei morire* (*Italiaanse Weltschmerz*-versie*)* is aangrijpend vertolkte finale.
M. Simone doordrenkt de ganse opname met haar pianistiek, interpretatief en inspirerend talent. Gave liedkunst!

CD MEW 1472 EUGENE YSAYE (1858-1931) ***HARMONIES DU SOIR et autres Poèmes*** Uitvoerders: ***T. Samouil, T. Lavrenov, E. Belaud, O. Giot, Quatuor Ardente, Orchestre Philharmonique Royal de Liège, J. Kantorow***
'Gedichten' voor **strijkers en orkest!** Leermeesters Vieuxtemps en Wieniawski en ook Fr. Liszt bleken inspirerend voor vioolvirtuoos Ysaÿe bij de creatie van dit nieuw genre (vér verwijderd van de 'pure' virtuositeit), dat hijzelf zag als "*een betere manier om emoties uit te drukken; een vorm die vrij is…*" Cellist Lavrenov 'zingt' ongelooflijk mooi in *Sérénade pour violoncelle et orchestre op. 22* en in sereen *Méditation pour violoncelle et orchestre, op. 16. Harmonies du soir pour quatuor et orchestre op. 31* weeft impressionisme-tinten en melodieuze sonoriteit doorheen de dromerige dialoog van Quatuor *Ardente* (solist*)* met orkest. *Poème élégiaque pour violon et orchestre op. 12,* (invloed C. Franck en G. Fauré) met prachtige violiste T. Samioul, groeit uit tot intens lyrische mengeling van weemoed en bewogenheid. Zeer expressieve lyriek is ook in *Amitié pour 2 violons et orchestre op. 26* te genieten. *Exil pour orchestre à cordes op. 25,* (dd.1917, New-York) onthult de diepe smart van gezinsscheiding door oorlog: wanhoop, verlatenheid en eenzaamheid. Uitstekend orkest, eminente solisten-musici geleid door de Frans-Russische topviolist-dirigent Kantorow hebben dit revelerend componistenbeeld van E. Ysaÿe getrouw en liefdevol geboetseerd!

CD MEL 10 02240 2CD L. VAN BEETHOVEN – A. SCRIABIN – B. ARAPOV ***Grigory SOKOLOV***, piano
M. Vaiman, N. Moskalenko, Chamber Orchestra Leningrad State Philharmonic Society, dir. A. Dmitriyev (CD2)
Voor Gr. Sokolov: diepste bewondering! Hij behandelt klavier als een *levend wezen*, want "*we must understand each other …*"; vindt direct contact met toehoorders extreem belangrijk en creëert a.h.w. *intellectuele* deelname aan zijn muzikaal herscheppings-proces. Zijn concertopnamen (hier van 1972 tot 1988) zijn immens ontroerend en eerlijke getuigenissen van technische perfectie, onnavolgbare unieke toonkwaliteit en geniale interpretatie. Een regenboog van verborgen emoties, aangrijpend genuanceerd in frasering, klankkleur en dynamiek omspant de ***3 Beethovensonates voor klavier*** (uit 3 stijlperioden). In beroemd *Largo e mesto* uit ***Sonata no 7 in D, op. 10 no 3*** **(**dd.1797) verklankt Sokolov zielsberoerend licht- en schaduwzijde van melancholie. Zijn onovertroffen *cantabile-spel* houdt hart en ziel gevangen in 2e deel *Nicht zu schnell und sehr singbar* van ***Sonata no 27 in* e, *op. 90*** (dd.1814) en hij toont zich een meester in transcendent vertolken van de subtielste verschuivingen in klankkwaliteit en in tempo. Sublieme tonenpoëzie! Aan **laatste** ***Sonata no 32 in c op. 111*** verbond Beethoven een symbool: *Maestoso* (1ste deel) weerspiegelt aardse realiteit, van beschouwend naar overrompelend gepassioneerd. *Arietta molto semplice e cantabile* (2de deel) roept het hemelse, tijdloze op. Die onvergetelijk emotionele bekentenis trilt in elk van Sokolovs ongeëvenaarde toetsen. Zo dankbaar wordt ook ***Pianosonata no 3, op. 23*** van ***A. Scriabin (1875-1915)*** ervaren (CD2), waarin vier zielstoestanden weergegeven worden: vrijheid *(Drammatico*); zorgeloos zijn, zingen, bloeien (*Allegretto);* zachte weemoed, zichzelf bevragend (*Andante);* storm van losgeslagen elementen (*Presto con fuoco,* cfr. Chopin). Grootse vertolking van een mooi uitgebouwd, intens gevoelsgeladen klavierwerk! Russische traditie en verwantschap met Scriabin klinken in (aan Sokolov opgedragen) **Pianosonata no 2** van **Boris Arapov (1905-1992),** die ook **Concerto for violin, Piano and Percussions with Chamber Orchestra** schreef. Gedurfde klankcombinaties en vindingrijke timbres kenmerken dit krachtig werk, herkenbaar verwijzend naar Stravinski. Verdiende eer gaat dan ook naar alert en vinnig replicerend orkest onder leiding van eminent dirigent (ook cellist) A. Dmitriyev en naar het solistentrio (viool, piano, percussie) dat de spits afbijt door innovatieve dialoog, attentvol samenspel en aanstekelijke musiceervreugde. Intieme muziek, beginnend bij Beethoven: *Vom Herzen möge es wieder zu Herzen gehen!*

CD HMC 902144 JOSEPH HAYDN (1732-1809) SCOTTISH AIRS – PIANO TRIO Hob. XV:27
Uitvoerders: ***Werner Güra,*** tenor ***Christoph Berner,*** fortepiano ***Julia Schröder***, violin ***Roel Dieltiens,*** cello
Voor G. Thomson, liefhebber-verzamelaar-uitgever van Schotse "airs" (melodieën), schreef J. Haydn (later ook Beethoven e.a.) 208 liedbewerkingen (waarvan hier representatieve selectie). Dubbele optie was: bewaring van Schots muziekpatrimonium én uitvoering (liefst met bekende solisten) als salonmuziek met voor- en naspel door instrumentaal trio. Naar inhoud zinvol in deze opname ingepast vormen *Allegro, Andante en Presto* uit *Piano Trio Hob.XV27* stijlvolle schakels tussen deze *miniatuur lovestories.* W. Güra omkleedt ze beurtelings met glans en fluweel: tedere melancholie in *Mary's Dream* (sfeerscheppende viool!); levendige humor in *Jenny's Bawbee;* elegische treurnis in *Twas at the hour of dark midnight.* Mysterieuze inkleuring klinkt in *William and Margaret*; vrolijkheid, humor en pit in *Bessy Bell, The bonnie Lasses* en *My love she's but a lassie yet.* Bucolisch tafereel *There was a lass* (tekst *R. Burns)* contrasteert scherp met de 'deep sorrow' in allermooist en meest ontroerend *The Lone Vale.* Een luisterrijke evocatie door terecht befaamde musici met veel verve ten gehore gebracht.

CD AP O87 TCHAIKOVSKY (1840-1893) ***GRANDE SONATE – THE SEASONS***
Uitvoerder: ***Alexander Paley,*** piano
Overweldigend, breed, briljant spel, met zwaar-sonore aanslag voor deze sonate met 'allure', die geleidelijk aan doordrongen wordt van tederheid, charme en poëzie. Reminiscenties aan balletmuziek, krachtige passages, onverwachte ritmen en lyrische vluchtbogen floreren ongestoord in dit vooral orkestraal gedacht werk (CD1), dat mij vooral aansprak in elegisch *Andante* (Chopinreferenties). Mildere toetsen klinken in '*De seizoenen*' (in feite 12-delige *maandkalender).* Ze doen denken aan Griegs 'Lyrische Stücke': gelijkaardige intimiteit en gevoelsgeladen, vloeiende, intieme klaviermuziek. Dichterlijke inspiratie leverde

o.m. A. Pushkin (in vredig *At the Fireside (1)* en schitterend *The Hunt (9).* Melodieus '*Bright nights of may' (5)* heeft Schumann-trekjes; dromerig *Barcarolle (6)* schijnt erg geliefd; *Song of the reaper (7)* en *Harvest (8)* zijn uitbundige vreugdezangen. Tolstoy levert de melancholie voor *Autumn song (10).* Met heerlijkste zangtoetsen besluit A. Paley niet toe te geven aan weemoedig gepeins in *Troïka (11)* maar hoopvol de toekomst te begroeten met *Noël (12).* Zijn diepdoorvoelde vertolking herinnert aan de beklijvende live uitvoering (o.m. te Leuven) door pianist Kyotaka Izumi, wiens recital (zonder CD) mij ertoe bracht dit mooie werk ter verdere kennismaking in deze rubriek voor te stellen.



Els Baert-Van den Eynde

IN MEMORIAM

Wij melden u met droefheid het overlijden van twee VGV-leden, Prof. Dr. Ephrem Eggermont en Dr. Pieter Pas, evenals van de echtgenote van onze VGV-voorzitter, Mevrouw Lynn De Baets.
Het VGV biedt zijn oprechte deelneming aan de echtgenote en kinderen van Prof. Eggermont en Dr. Pas, evenals aan voorzitter Jan Dockx en zijn kinderen aan.

Eric Ponette

In memoriam Mevrouw Lynn De Baets

Mevrouw Lynn De Baets werd geboren te Gent op 19 oktober 1955 en overleed te Edegem op 10 september 2014.
Zij was de echtgenote van VGV-voorzitter Jan Dockx.
Zij was bestuurslid van de Zilveren Passer, van de Vriendenkring Veerle Rooms en van Graphia.
Hieronder drukken we uit het uitvaartboekje een gedicht van Cyriel Gladines af.



IN ONS BLIJF JE LEVEND

Zoals in het najaar, nauwelijks door koude aangeraakt,
kastanjes fluisterstil uit de bolster breken en nog nestwarm
de hachelijke sprong naar de aarde wagen, zó gleed jij
te vroeg uit onze handen en liet je ons verweesd achter.

Je stak je hand nog uit en in je blik blonk nog het
verlangen naar dit leven, maar onstuitbaar was
de stroming. Geloof ons, Lynn, we konden je niet
langer vasthouden nu je stuurloos van ons wegdreef.

Als bomen, door nachtvorst onverhoeds ontbladerd,
trachten we dicht bijeen gehurkt de kilte te doorstaan.
Leeg is het huis, zwak de stemmen die het bevolkten,
maar de warme herinnering aan jou houdt ze levend.

Een vroege winter heeft onze dromen uiteengedreven,
maar vanachter de horizon kijk je met wijd open ogen
toe als weldra de witste bloemen zich openplooien voor
het gezoem van bijen en de paringsdans van vlinders.

Hoog vanuit de wolken zal je ons met de hand boven
de ogen gadeslaan tot ook wij eens aanmeren waar
geen woord ooit de stilte heeft verstoord. Nooit laten
we je los, voor altijd bonst je hart diep in ons.

Cyriel Gladines

In memoriam Dr. Pieter Pas



Dokter Pieter Pas werd geboren te Sint-Niklaas op 3 september 1947 en overleed te Temse op 10 september 2014.
Hij werkte als internist te Temse van 1977 tot 2008. Intussen kreeg hij de bijkomende erkenning van geriater. Van 2008 tot 31 juli 2014 was hij werkzaam te Hamme. Bijkomend was hij van 1998 tot 2009 hoofdgeneesheer te Kortemark. Hij was bovendien een gepassioneerd pianist.
Hieronder volgen fragmenten uit de toespraken van zijn drie kinderen, Dries, Frederik en Barbara, evenals van zijn zus Lena.

Geen overbodige onderzoeken of behandelingen en geen nodeloos rekken van uitzichtloze situaties waren echter tekenend voor hem. Een houding die hij, zonder enige aarzeling, consequent doortrok voor zichzelf na die fatale diagnose twee maanden geleden. We bleven ook nadien getuige van de hem kenmerkende levenslange combinatie van eeuwig pessimisme van het intellect enerzijds en optimisme van wilskracht anderzijds. (...)
Longa est vita, si plena est. Een leven is lang als het welgevuld is. (...) Deze zinsnede komt uit een van de brieven van de Romeinse schrijver en stoïcijns filosoof Seneca welke hij aan het einde van zijn leven schreef.

Dries

Je hebt je geluk gekend. Je hebt drie kinderen voor wie je alles over had, op wie je fier was, die je dicht bij je wilde. Elke zaterdag als het even kon, om gezellig en lang te tafelen in het sterrenrestaurant van je vrouw. Vijf gangen menu's die je vlijtig bijhield en waarover je uitvoerig lof sprak, soms tot lichte ergernis van Rita. Je was erg trots op wat ze geworden zijn. Je kleinkinderen werden gekoesterd. Lena

Maar wat hier zeker ook vermeld moet worden is uw tekentalent … Je was een fan van het eerste uur van mijn karikaturen en politieke spotprenten… Maar zelf ben ik altijd jaloers gebleven op het gemak waarmee jij iemand realistisch kon portretteren. (…)
Maar eigenlijk, pa, was je de zachtaardigheid in persoon. Uw Rottweilers dachten door de opvoeding die jij ze gaf, van zichzelf dat ze poedels waren… (…)
Ik ben fier op uw manier van doen. Ge waart een geweldige vader. Een die alles voor zijn kinderen gedaan heeft. Ge hebt ons altijd gesteund. Op alle mogelijke manieren. Frederik

Je had niet alleen veel gevoel voor humor, een gezond boerenverstand, maar ook een enorm rechtvaardigheidsgevoel. Je was eerlijk en correct en je verwachtte dat ook van een ander. (…)
Je was tevreden over jouw kinderen en kleinkinderen, over wat je gepresteerd hebt, over jouw leven samen met ons mama. Jullie vulden elkaar mooi aan. Je bent met een blij gemoed in vrede kunnen gaan en dat heb je de laatste weken, dagen en uren ook duidelijk laten merken. Je liet bij uw afscheid voldoende flessen champagne voorzien. "Want", zei je "ik ga maar één keer dood." Barbara

In memoriam Prof. Dr. Ephrem Eggermont



Professor Ephrem Eggermont werd geboren te Anzegem op 2 maart 1930 en overleed te Herent op 6 augustus 2014.
Hij was gewezen diensthoofd kindergeneeskunde aan het UZ Leuven en emeritus gewoon hoogleraar aan de faculteit geneeskunde van de KU Leuven.
Hieronder volgen fragmenten uit de afscheidsrede van zijn zoon, Prof. Dr. Jan Eggermont, en van kinderarts Prof. Dr. Maria Casteels – Van Daele.

Boven de haard te Herent hangt een icoon die de Moeder Gods voorstelt. Het is een klassieke iconografie van de leven schenkende moeder. Je was er zeer gehecht aan, niet alleen omwille van de picturale uitwerking, maar ook omwille van het thema 'leven schenken'. Dat heb je immers als kinderarts je ganse leven gedaan. Het komt regelmatig voor dat iemand ons aanspreekt met de woorden: "zonder jouw vader leefde onze dochter of zoon niet meer" of directer "dankzij jouw vader leef ik nog". Je was inderdaad een uitzonderlijk arts. Het adagium dat geneeskunde zowel kunst als wetenschap is, droeg je hoog in het vaandel. Wetenschappelijk onderzoek verschaft de basis voor het medisch handelen, maar de kunst bestaat erin deze kennis met wijsheid toe te passen met oog voor de specifieke noden en verwachtingen van elke individuele patiënt. Weinigen wisten dit beter in de praktijk toe te passen dan jij. Dit medisch handelen stoelde bovendien op een sterk ethisch besef waarbij je resoluut de zijde van het zieke en kwetsbare kind koos. Zo had je als één van de eersten in Vlaanderen oog voor het gekwetste kind wat later in de gestructureerde opvang en behandeling van kindermishandeling uitmondde. Hier verrichtte je echt pionierswerk waarop wij bijzonder trots zijn. (…)
We zullen de schilderijen die je ons achterlaat, koesteren. Zij vormen een herinnering aan een vader die ons niet zozeer met woorden, maar wel met beelden, of beter nog met voorbeelden, de weg in het leven wees. Met je penseel trok je enkele grote lijnen, aan ons kinderen en kleinkinderen liet je de vrijheid om het schilderij te vervolledigen, ieder op zijn of haar manier. Voor dit vertrouwen zijn wij je blijvend dankbaar. Jan

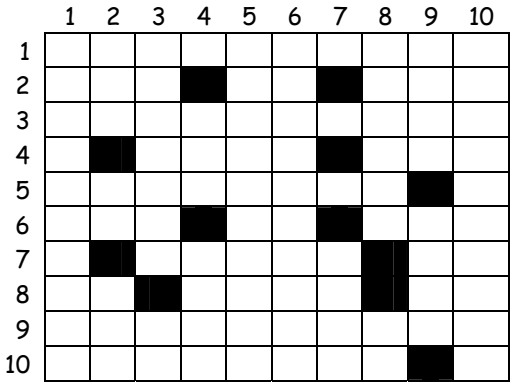
Dank omdat je onze pediatrie hebt groot gemaakt door de oprichting en uitbreiding van verschillende afdelingen:
de Neonatologie, de Metabole afdeling, de Gastro-enterologie.
Veel premature baby's hebben hun leven te danken aan je nooit aflatende aandacht en zorg. Zelfs toen je in het Labo van Professor de Duve full-time werkte en er je thesis voorbereidde kwam je 's avonds je prematuren onderzoeken en therapieën aanpassen waar nodig.
Voor elk van de afdelingen die je creëerde, heb je de bekwame en toegewijde medewerkers en opvolgers geselecteerd en begeleid.
Je was voor onze Pediatrie een stille, bescheiden planner, een echte manager "avant la lettre".
Dank hiervoor.
(…)
Een laatste woord van dank gaat naar je echtgenote Marie-Marthe.
Beste Marie-Marthe, je bijdrage tot al het goede dat Ephrem gerealiseerd heeft is immens. Als kinderarts heb je niet gekozen voor een full-time job, zo kon je meer tijd maken voor je familie. Je hebt vele uren Ephrem moeten missen, maar als hij thuis kwam was je zijn toeverlaat, zijn zielsgenoot. Maria Casteels - Van Daele

**

*

HOMO LUDENS

KRUISWOORDRAADSEL



Dit kruiswoordraadsel werd ingezonden door
Prof. Dr. Dirk Lahaye

HORIZONTAAL
1 Goedaardige longaandoening veroorzaakt door inademen van kleistof
2 Insecticide - Niet even - Nachtgewaad
3 Logisch nadenkend
4 Grondstof - Niet gouvernementele organisatie
5 Meisjesnaam
6 Vroegere president van de USA - Scheikundige aminogroep - Maarschalk van Napoleon
7 Verhoornde huid - Internetlandcode van Servië
8 Geneeskundige - Ham - Oneindig cijfer
9 Tegenstanders van de splitsing van België
10 Hygiënisch materiaal

VERTICAAL
1 Scheelzien
2 Collega N-VA specialist van de sociale zekerheid - Pers. vrnw. - Grootste biologische ontdekking van de 20ste eeuw
3 Van koevel gemaakt - Hip
4 Eenheid van Arbeid - Matrozenuitroep
5 Vlaamse medische faculteiten houden er aan, Franstalige niet
6 Het verdoven
7 Low pressure safety injection
8 Toegang verschaffen - Internetlandcode voor Turkije
9 The ... of Hiawatha - Oost-Vlaamse gemeente
10 Bacteriolytisch bestanddeel van cellen

Wie maakt ook een ontwerp met woorden (gedeeltelijk medische thema's) en zwarte vakjes? Inzendingen zijn nog steeds welkom via brief of per e-post: Redactie Periodiek, VGV, Ergo de Waellaan, 3 – bus 14, 2100 Deurne-Antwerpen - info@vgv.be

Oplossing vorig nummer:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	N	E	U	S	K	A	N	K	E	R
2	I	R	I	T	I	S	■	R	O	E
3	E	G	■	R	N	A	■	N	S	U
4	R	O	T	E	E	R	T	■	I	M
5	S	P	E	S	■	■	E	T	N	A
6	T	H	E	S	I	S	■	E	E	T
7	E	O	N	■	N	E	W	S	■	I
8	N	B	■	S	A	N	I	T	A	S
9	E	I	W	I	T	■	F	E	R	M
10	N	A	R	C	O	T	I	S	M	E

HEKELLIED*

DE FILE
wijs: Visite (Lenny Kuhr & Les Poppys)

De file, de file, ik sta in de file,
wat gaat het verkeer toch alweer tergend traag,
die stilstaande wielen:
het knaagt aan de ziele
'k zit vast in de file, de file vandaag!

De file, de file, 'k sta weer in de file,
getoeter, gefoeter: 't wordt wee om mijn maag,
dat drummen en dringen,
mijn hoofd staat op springen,
ik zit met een reuz' filekater vandaag!

Waar is de tijd
van 't rustige rijden
lustig bevrijd
met 't lief aan je zijde
maar nu is 't...

file, 't is file, mijn benen die trillen,
al uren blijft 't duren dat alles stil staat,
ik vreet hier mijn kas op,
'k trek d' haren uit mijn kop,
ik kom op mijn werk ook vandaag veel te laat!

Ach met de fiets
was 'k reeds ter bestemming,
'k kwam gelijk niets
los uit de beklemming
maar 't is weer ...

file, 't is file, 'ik zou willen gillen,
meter per meter, het gaat niet vooruit,
van Deurne tot Veurne,
van Teuven tot Leuven,
ik kom hier in Vlaanderen de file niet uit!

V.V.

*Hekellied ingezonden door een VGV-lid

Niet Invasieve Prenatale Test (NIPT)

De prevalentie van het syndroom van Down (trisomie 21) in de westerse wereld bedraagt 1 op 800 geboorten. Dit syndroom vormt de voornaamste genetische oorzaak van een verstandelijke handicap. Het risico op het Down syndroom neemt sterk toe met de leeftijd. Het bedraagt 1/1000 voor vrouwen van 30. Bij vrouwen van 35 jaar is het risico 1/350 en op 45 jaar bedraagt het 1/25.

Prenatale diagnostiek van trisomie 21 (Down syndroom) met niet invasieve methoden is gebaseerd op een bloedafname bij de moeder. Er is dus geen risico voor de vrucht. Met dergelijke testen worden hormonen in het bloed van de moeder geanalyseerd en berekent men, rekening houdend met de leeftijd van de moeder en de dikte van de foetale nekplooi, of er een verhoogd risico bestaat op het syndroom van Down. Dergelijke niet invasieve testen zijn mogelijk in het 1ste en 2de trimester (triple test) van de zwangerschap. Ze bieden echter geen definitieve zekerheid zodat bevestiging van een abnormaal resultaat via een vruchtwaterpunctie of vlokkentest nodig is.
Invasieve methoden zoals een vruchtwaterpunctie of een vlokkentest zijn niet zonder gevaar voor de foetus. Hun uitkomst biedt wel volledige zekerheid over het al of niet voorkomen van de aandoening.

Dank zij recente ontwikkelingen op het gebied van prenataal onderzoek werd de NIPT ontwikkeld. De NIPT is een nieuwe niet invasieve methode die gebaseerd is op de analyse van *foetaal DNA* dat in het bloed van de zwangere vrouw circuleert. De NIPT is een vroege test die uitgevoerd wordt vanaf de 10de zwangerschapsweek. Naast trisomie 21 worden ook trisomie 13 (Patau syndroom) en 18 (Edwards syndroom) opgespoord. Er is ook, op verzoek van de ouders een geslachtsbepaling mogelijk. Gevoeligheid en specificiteit benaderen 100% in tegenstelling tot de gevoeligheid en specificiteit van de gewone 1ste en 2de trimester screening op basis van hormonale bepalingen. Daardoor vermindert de noodzaak van vruchtwaterpunctie of vlokkentest drastisch. De NIPT kan niet toegepast worden bij een zwangerschapsduur < 10 weken, zodra 3 of meer foetussen aanwezig zijn en is moeilijk na eiceldonatie. NIPT bepaalt enkel het aantal kopieën van chromosoom 21, 18 en 13. Andere chromosoomafwijkingen, kleine afwijkingen aan deze chromosomen, spina bifida en genetische afwijkingen zoals mucoviscidose worden niet opgespoord met NIPT.

De test is nog niet terugbetaald en is momenteel ondanks significante prijsverlagingen nog vrij duur. Diverse laboratoria bieden de test reeds aan. Hierbij wordt best vooraf contact opgenomen met het laboratorium. Er is 20 mL bloed nodig, af te nemen in speciale tubes en bij kamertemperatuur te bewaren. Een aangepast aanvraagformulier mede te ondertekenen door de patiënt vereenvoudigt de administratieve afwikkeling en doet dienst als "informed consent". Een normaal NIPT resultaat vergt geen specifieke follow-up. Een abnormaal NIPT resultaat zal gevolgd worden door een vruchtwaterpunctie of vlokkentest met chromosoom-analyse. Uitzonderlijk wordt er niet voldoende foetaal DNA in het bloedstaal gevonden. In dergelijk geval wordt een tweede test aangeboden zonder bijkomende kost.

Luc Bellemans, klinisch bioloog, Medisch Labo MEDINA



… overvolle aula's en bedenkelijke evaluatiemethodes (multiple choice voor de massa) vormen een bedreiging voor de kwaliteit van ons onderwijs.

Frank GIELEN, directeur Incubatie & Ondernemerschap, iMinds en Vakgroep Informatietechnologie, UGent – DE TIJD – 16/09/14

Het Deens experiment van de vettaks mislukte totaal … (…) Vergelijkbare pogingen in Australië en Finland lukten wel. (…) Het Deense experiment mislukte omdat het alleen een takspolitiek inhield. De Finse en Australische tegenhangers lukten wel omdat de fiscale maatregel gekoppeld was aan parallelle gezondheidsvoorlichting.

Guy TEGENBOS – DE STANDAARD – 22/09/14

Internet is een zegen als je weet wat je zoekt. Maar de permanente verleiding om filmpjes te bekijken, commentaren te lezen, om op de hoogte te zijn van het nieuws, is een vloek voor wie iets substantieels wil leren.

Tinneke BEECKMAN, filosofe – DE STANDAARD 22/09/14

Mijn collega's en ik moeten mensen opvoeden om niet altijd bereikbaar te zijn, om niet altijd aan hun smartphone of tabletcomputer te zitten. Andersom moeten we ook leren dat we niet altijd iedereen meteen kunnen bereiken. Dat is nergens voor nodig.

Elke VAN HOOF, professor klinische psychologie, VUB – DE STANDAARD – 02/10/14

Tsjechië en Slowakije leveren een ander voorbeeld van twee onafhankelijke staten die precies door hun scheiding, en vandaag onder een Europees dak herenigd, nauwer samenwerken dan toen ze nog Tsjecho-Slowakije vormden.

Rik VAN CAUWELAERT – DE TIJD – 04/10/14


sanofi pasteur MSD
vaccines for life
Zich beschermen
en de anderen
beschermen
BEcccs79/01-2012
Vaccins voor een
bescherming op elke leeftijd